

हितोपदेशया सफू म्हसीका

हितोपदेशया सफू उखान व शक्तिया कथं छगू धार्मिक व नैतिक शिक्षाया मुना खः। थुकी अप्वः याना न्हियान्हिथं मनूतयसं व्यवहारय् छ्यलिगु खँया बारे च्वयातःगु दु। “ज्ञान कायेत दकलय् न्हापां परमप्रभुयात हनाबना तयेमाः”, धयागु खँयात ध्यान बिया हे थ्व सफू च्वयेगु शुरू जुइ। अनं लिपा धार्मिक विधिया खँ जक मखु तर झीगु बुद्धि विवेक व व्यवहारया खँयात नं न्ह्यब्वयातःगु दु।

अप्वः याना छम्ह बुद्धि दुम्ह मनुखं समय व परिस्थिति कथं गथे याना जुइमा छु छु यायेगु धयागु खँ हे चिहाकयक थ्व सफलिइ च्वयातःगु दु। थ्व सफलिइ गुलि खँत परिवारया स्वापु व व्यवहारिक खँया बारे, मेपिन्त गुकथं हनाबना तयेगु अले समाजय् गुकथं मिलय् जुयाः च्वनेगु अले गुलि खँय् आत्म-संयमया बारे नं च्वयाः तःगु दु। थ्व सफलिइ नम्र जुइगु, धैर्य यायेगु, मगाःमचाःपिन्त गुकथं ग्वाहालि बीगु, व पासापि गुकथं दय्केगु व इपिनापं गुकथं मिलय् जुयाः च्वनेगु धयागु खँ च्वयातःगु दु।

धलः पौ

बुद्धिया प्रशंसा १:१-९:१८

सोलोमनया उपदेश १०:१-२९:२७

आगूरया उपदेश ३०:१-३३

जुजुयात ब्यूरु सल्लाह ३१:१-३१

हितोपदेश

न्ह्यखँ, आजु व मू खँ

- 1 दाऊदया काय्, इस्राएलया
जुजु सोलोमनया हितोपदेश☆—
- 2 थन भिगु व बुद्धिया खँ,
अले दुग्यंगु धापूत थुइकेत
ग्वाहालि जुइगु

हितोपदेशत बियातःगु दु।

3 थुकिं अनुशासनय्

च्वनाः म्वायेगु,

भिं मनू जुयेगु

व खः थें जुयेगु स्यनी।

4 छुं मस्यूपिं मनूतय्त

चलाख यानाबी,

अले ल्याय्महल्यासेपिन्त

ज्ञानया खँ स्यनाबी।

5 थुकिं ज्ञां दुपिन्सं न्यनेमा

अले इमिगु ज्ञां अज्ज अप्वय्काबी,

अले ब्वनातःपिन्त

लँ क्यनाबी।

6 थुकिं यानाः इमिसं

हितोपदेशया सुलाच्वंगु खँ

व सःस्यूपिनिगु

गथि चिंगु खँत नं थुइके फइ।

7 परमप्रभुया भय कायेगु हे

ज्ञानया न्हापांगु पलाः खः।

मूर्खतयसं जक

ज्ञान व बुद्धियात क्वह्यंकाजुइ।☆

मभिंपिं पासापिलिसे जुइ मते

8 हे जिकाय्!

मांअबुं धाःगु खँ न्यँ!

9 थ्व हे छिमिगु छयंया मुकुट

व गःपःया सिखः जुइ।

10 हे जिकाय्!

पापीतयसं ह्यय्कः वल धाःसां

इमिगु खँय् जुइ मते।

11 इमिसं धायेफु,

☆ 1:7 १:७ अयू २८:२८; भज १११:१०; हितो ९:१०

“जिपिलिसैं वा,
 सुयातं सुलाः सुलाः स्याये नु!
 छुं मस्यूपिन्त
 हय्क्याः
 लुतय् याये नु!

- 12 इमिगु नां तक हे मल्यंक
 इमित नुनाछवये।
 13 अले इमिगु सामान लाकाः
 झीसं थःपिनिगु धुकू जायके।
 14 जिपिलिसैं वयेगु सा
 छन्त नं जिमिगु म्हिचां इनाबी।”
 15 हे जिकाय्! इपिं लिसे जुइ मते।
 इमिगु लँय् पलाः हे तये मते।
 16 छाय्धाःसा इमिगु पलाः
 मभिगु ज्याय् न्ह्यानाच्च्वंगु दु।
 स्याये पालेत तकं
 इपिं न्ह्याचिलाच्च्वंगु दु।
 17 झंगलं खंक इमित
 जाः प्यनेगु सितिं खः।
 18 थुमिसं ला थःगु जाः
 थःम्हं हे ग्वयाच्च्वंगु दु।
 थुमिसं थःम्हं थःत हे
 स्यायेत स्वयाच्च्वंगु दु।
 19 मभिगु ज्या यानाः मुंकूगु धिबां
 मनूतयगु ज्यान काइ।

बुद्धिया इनाप

- 20 बुद्धि सतकय् सतकय् च्वनाः
 चिल्लाय् दनाच्च्वंगु दु।
 चुकय् चुकय् च्वनाः
 वं सः तयाच्च्वंगु दु।
 21 मू सतकय् च्वनाः
 वं शहरया ध्वाखाय्

- मुनाच्चंपि मनूतयत्
 न्वानाच्चंगु दु।☆
- 22 हे बुद्धि मदुपि मनूत!
 गुबलय् तक छिपि
 बुद्धि मदयक् च्वंच्वनेगु,
 गुबलय् तक कर्पिन्त
 नागःतुगः यानाः
 न्ह्यइपुकाच्चनेगु छिपि,
 गुबलय् तक छिपि मूर्खतयसं
 ज्ञानयात मयय्का च्वनेगु?
- 23 जिं न्वाना थें
 छिमिसं याःगु जूसा
 जिं छिमित जिगु
 नुगःखँ कनेगु खः,
 जिं थःगु बिचाः
 छिमित न्यंकेगु खः।
- 24 जिं धयागु खँ छिमिसं मन्यं,
 जिं ल्हाः ब्वय्काबलय्
 छिमिसं वास्ता मयाः।
- 25 जिं बियागु सल्लाहयात
 छिमिसं वास्ता मयाः,
 जिं न्वानागु खँ
 छिमिसं मन्यं।
- 26 उकिं छिमित
 कष्ट जुइबलय्
 जि छिपि खनाः न्हिले।
 छिमित आपत वइबलय्
 जिं लायबुये।
- 27 वाफय् वः थें
 छिमित आपत वइ,
 ग्वःफय् वः थें

☆ 1:21 १:२०-२१ हितो ८:१-३

- छिमित दुःख जुइ।
 28 उबलय् छिमिसं जितः सःती।
 अले जिं लिसः बी मखु।
 छिमिसं जितः माली,
 तर जितः लुइके फइ मखु,
 29 छायाधाःसा छिमिसं
 बुद्धियात हेला याःगु दु।
 परमप्रभुया भयं मकाःगु दु।
 30 छिमिसं जिगु सल्लाह मन्यं!
 जिं न्वानागुलिइ
 छिमिसं च्यूताः मतः।
 31 छिमिसं छु यात,
 उकथं हे छिमित दइ।
 अले छिमिगु ज्यां
 छिमित हे दुःख जुइ।
 32 बुद्धि मदुपिं मनूत
 जिपाखें तापानाच्चंगुलि
 सिनावनी।
 मूर्खत छं च्यूताः मकासे जूगुलि
 नाश जुयावनी।
 33 तर सुनां जिगु खँ न्यनी,
 वयात सुरक्षा दइ,
 व छं जुइ धकाः
 गयाये म्वाय्क याउँक च्वनी।

2

- बुद्धिं यानाः मभिंपाखें बचय् जुइ
 1 हे जिकाय्!
 छं जिगु वचन न्यन
 अले जिगु उजं सुगलय्
 तल धाःसा,
 2 बुद्धियागु खँय् ध्यान बिल धाःसा

- अले छंगु नुगः दुग्यांपाखे बिल धाःसा,
 3 ज्ञानयागु खँ फ्वन धाःसा,
 अले दुग्यांया निति
 इनाप यात धाःसा
 4 छं उकियात वहः माले थें
 व सुचुकातःगु धन माले थें
 माल धाःसा
 5 छं परमप्रभुयागु भय
 छु खः धकाः सी,
 अले परमेश्वरया ज्ञान लाइ।
 6 छाय्धाःसा परमप्रभुं हे बुद्धि बियादी।
 अले वय्कःया म्हुतुं ज्ञान व
 दुग्यांया खँ पिहां वइ।
 7 इमान्दार व वय्कःयागु खँ
 न्यनीपिन्त
 वय्कलं ग्वाहालि
 व रक्षा यानादी।
 8 वय्कलं न्यायया लँपुयात
 रक्षा यानादी,
 अले थःत विश्वास याइपिनिगु
 लँ बिचाः यानादी।
 9 अले छं छु ज्यु, छु मज्यु,
 छु भिं, छु मभिं, छु न्याय,
 छु अन्याय धकाः सी।
 10 छंके बुद्धि जायावइ,
 ज्ञानं छन्त आनन्द बी।
 11 छंगु दुग्यां व थुइकेगुलि
 छन्त रक्षा याइ।
 12-15 थुकिं छन्त
 मभिंगु ज्याखँ यानाजुइपिपाखें
 तापाक तइ।
 अले भिंगु लँ त्वःताः
 मभिंगु खिउँगु लँय् जुयाच्चंपिं,

- मखुगु व दुष्ट ज्याय
 लयतायाजुइपि,
 विश्वास याये बहःमजूपि
 फताहातयपाखे बचय् याइ।
- 16 बुद्धिं छन्त व्यभिचारी
 मिसातयपाखे व इमिगु
 पिचुगु खं बचय् याइ।
- 17 अज्याःपि मिसातयसं
 थः ल्यायम्हबलयया भाःतयात त्वःती,
 अले परमेश्वरया न्ह्यःने यानागु
 बाचा नं ल्वःमंकी।
- 18 इमिगु छैय् वनेगु हे
 मृत्युया म्हुतुइ दुहां वनेगु खः।
 इमिगु लैय् वंपि सीपिनिगु देशय् थ्यनी।
- 19 इमिथाय् वनीपि सुं नं
 लिहां वये फइ मखु।
 अले जीवनया लै नं
 लुइके फइ मखु।
- 20 उकिं भिंपि मनूतलिसे जु,
 अले धर्मीपि मनूतयगु लैय् जु।
- 21 छायाधाःसा धर्मीपि देशय् च्वने खनी,
 अले द्रुमदुपि अन दयाच्च्वनी।
- 22 परमेश्वरं दुष्टतयत्
 थनं पितिनाछवइ
 अले पापीतयत्
 घाय् लये थें लयाछवइ।

3

ल्यायम्हतयत् उपदेश

- 1 हे जिकाय्! जिं स्यनागु खँ
 गुबलें नं ल्वःमंके मते।

जिगु उजं नुगलय् स्वचाका ति।

2 जिं धया थें यात कि
छ तःदं तक म्वानाच्चनी,
अले छ तःमि नं जुइ।

3 भक्ति व विश्वास गुबलें
त्वःते मते।
थुमित थःगु गःपतय् घाना ति,
अले नुगलय् च्वयाति।

4 अले परमेश्वर व मनूतयसं
छन्त ययकी।
अले इमिगु मिखाय्
छंगु नां जाइ।*

5 थःगु दुनुगलंनिसें
परमेश्वरयाके भरोसा ति!
थःम्हं स्यूगु खँय् जक नं
जुइ मते।

6 न्हागु याःसां
परमप्रभुयात लुमंकि,
वय्कलं छन्त लँ क्यनादी।

7 थःम्हं थःत सःस्यू धकाः
जुइ मते।
परमप्रभुयागु भय का,
अले मभिंगु ज्या त्वःति।*

8 थ्व छंगु म्हयात वासः जुइ
अले क्वँय्यात बल जुइ।

9 थःके दुगु धन सम्पत्तिं
व थःथाय् सःगु
न्हापांगु बाली छायाः
परमप्रभुयात हँ।

10 अथे यात धाःसा
छंगु धुकू अन्नं जाइ,

* 3:4 ३:४ लूक २:५२ * 3:7 ३:७ रोम १२:१६

अले दाखमघया थल नं
भयूबिक जाइ।

11 हे जिकाय!

परमप्रभुं न्वानादीगु खँयात
बकंफुसुलु ताय्के मते।

वयक्कलं ब्वःबियादीबिलय्
तंचाये मते।*

12 छायाधाःसा बौनं

थःत तसकं यःमह काय्यात
ब्वःब्यूगु थें

परमप्रभुं सुयात माया यानादी
वयात ब्वः नं बियादी।*

बुद्धिं यानाः दइगु लसता

13 धन्य खः व मनु,

गुम्हयसिनं बुद्धिं
व लिंग्यां लुइके फइ।

14 थ्व वहः स्वयाः कतिलाः,

अले लुँ स्वयाः मू वं।

15 बुद्धिं हिरामोती स्वयाः मू वं,

छं थुकियात छुंलिसे नं
लनेफइ मखु।

16 बुद्धिया जव लहातय् ताः आयु,

अले उकिया खव लहातय् धनसम्पत्ति व इज्जत दइ।

17 थुकिं जीवनयात

न्हाइपुसे च्वंगु लँय् न्हाकी,
अले याउँक न्हाकी।

18 बुद्धियात ग्रहण याइपिनिगु निंति

थ्व जीवनया सिमा खः।

अले थ्वयात क्वातुक्क ज्वनातइपिं
सदां लय्तायाचवनी।

* 3:11 ३:११ अयू ५:१७ * 3:12 ३:१२ हिब १२:५-६; प्रका ३:१९

- 19 परमप्रभुं श्व पृथ्वीयात्
वय्क्ःयागु बुद्धिं दय्कादिल।
अले वय्कलं आकाशयात्
वय्क्ःयागु ज्ञानं दय्कादिल।
- 20 वय्क्ःया बुद्धिपाखें हे
खुसिबाः वल,
सुपाचं पृथ्वीइ वा गाय्कल।
- 21 हे जिकाय्!
बुद्धि व विवेकयात् ज्वनाति।
थुमित तंके मते।
- 22 थुकि छन्त न्हाइपुगु जीवन दइ।
अले छंगु गःपःया तिसा जुइ।
- 23 थुकि छन्त छंगु लँपुइ
रक्षा याना तइ,
अले छंगु तुति खाइ मखु।
- 24 छ मग्यासे लासाय्
ग्वारातूवने फइ,
अले चच्छं छन्ह्यः यानाः
घनेफइ।
- 25 दुष्टतयत् आकाझाकां
वइगु विपत्तिपाखें
छ ग्यायेमाली मखु।
- 26 छायाधाःसा परमप्रभु
छन्त रक्षा याइम्ह खः,
वय्कलं छंगु पलाःयात्
जालय् क्यंकादी मखु।
- 27 छं फतले
छंगु ग्वाहालि माःपिन्त
ग्वाहालि या।
- 28 छं जःलाखःलायात् थथें

- यायेफुगु ग्वाहालियात
कन्हयू तक पीकातये मते।
- 29 छं थः जःलाखःलायात
मभिंगु जाः ग्वयाजुइ मते
छाय्धाःसा व छंगु भलसाय्
छनापं च्वनाच्च्वंगु दु।
- 30 छन्त गुबले छं मभिंगु
मयाःमह मनूलिसे म्वाःम्वाकं
जवाःसवाः याना जुइ मते।
- 31 ल्वापुख्यापु यानाजुइपि
मनूतलिसे नुगः मुइकाजुइ मते।
- 32 थज्याःपि मभिंपि मनूत
परमप्रभुयात मयः।
- धर्मी मनूतयूत धाःसा
वयकलं थःगु विश्वासय्
कयादी।
- 33 दुष्टतयगु छैय्
परमप्रभुयागु सराः लाइ
धर्मीतयगु छैयात धाःसा
वयकलं आशिष बियादी।
- 34 वयकलं तःधंछुना जुइपिन्त
वास्ता यानादी मखु,
क्वमिलुपिन्त धाःसा
दया यानादी।*
- 35 बुद्धि दुपिन्त इज्जत दइ,
मूर्खतयूत
वयकलं मछालापुकादी।

4

- बुद्धि तसकं तःधं
1 हे जिकाय्! थः बौया खँ न्यँ!

* 3:34 ३:३४ याक ४:६; १ पत्र ५:५

- थुकी ध्यान ब्यु,
अले लिग्यां का।
- 2 जिं छिमित भिगु खँ स्यने,
उकिं जिगु खँयात ल्वःमंके मते।
- 3 जि मचाबलय् जिमि मांबौया
याकः काय् खः।
- 4 जिमि बौनं जितः थथे धकाः
स्यनादिल,
“जिं धयागु खँ लुमंका ति,
गुबलें ल्वःमंके मते।
- जिं धया थें या।
छन्त जीवन दइ।
- 5 बुद्धि दय्कि, लिग्यां दय्कि।
जिगु खँयात ल्वःमंके मते,
अले फस्वयाः वने मते।
- 6 बुद्धियात त्वःते मते,
वं छंगु रक्षा याइ,
श्वयात यय्कल धाःसा
श्वं छन्त बिचाः याइ।
- 7 दक्वसिबय् तःधंगु धयागु
बुद्धि खः,
उकिं श्वयात लानाका,
छंके दुगु फुक्क पायेमाःसां,
लिग्यां दय्कि।
- 8 बुद्धियात च्वछाःसा
छन्त नं च्वछाइ,
वयात घय्पु,
वं नं छन्त इज्जत बी।
- 9 व छंगु छयंया श्रीपेच जुयाबी।”
- भिगु व मभिगु लँ
- 10 हे जिकाय् न्यँ!
जिं धयागु खँ न्यँ!
छ यक्व म्वाइ।

- 11 जिं छन्त बुद्धिया लँय् यंके,
अले खःगु लँपुइ यंके।
- 12 छ न्यासि जुइबलय्
पलाः लघाइ मखु,
ब्वाँय् वंसां दइ मखु।
- 13 छं सयकागु खँ न्ह्याबले
लुमंका ति।
सयका थें जु।
व छंगु जीवन खः।
- 14 दुष्टतयगु लँय् वने मते,
इमिसं याः थें याना जुइ मते।
- 15 अज्याःगु मतिइ हे तये मते,
अज्याःगुलिइ जुइ हे मते।
इपिपाखें तापाक हे च्चँ,
अले थःगु हे लँय् जु।
- 16 दुष्टत सुयातं मस्यंकुतले
घनेफइ मखु
सुयातं क्वःमथतले
इमि न्ह्यः वइ मखु।
- 17 मभिंगु ज्या
व स्याये पालेगु ज्या
इमिगु नसा व त्वँसा खः।
- 18 धर्मीतयगु लँ
सुथसिया निभाः थें खः,
बान्हि मजुतले
व थिनावं वइ।
- 19 दुष्टतयगु लँ
तसकं खिउँगु थें खः,
इमिसं थःपिं छुकिं यानाः
दल धयागु तकं सी मखु।

- 20 हे जिकाय्, जिगु खँ न्यँ!
जिगु खँय् न्हाय्पं ब्यु।
- 21 थुमित थःपाखें
गुबलें तापाके मते।
थःगु नुगलय् तयाति।
- 22 सुनां थ्व लुइके फइ,
वयात थ्व जीवन जुइ।
अले वयागु म्हयागु निंति
उसाँय् जुइ।
- 23 थःगु मतियात
बांलाक बिचाः या,
छं मति तः थें हे
छंगु जीवन जुइगु खः।
- 24 मखुगु खँ ल्हाये मते,
म्हुतुं गुबलें मज्युगु,
मत्यःगु खँ पिकाये मते।
- 25 न्हाबलें मिखां तप्यंक
स्वयेफयकि,
मछालाः गुबलें छ्यं
क्वछुके म्वाःलेमा।
- 26 छु याये त्यनागु खः,
बांलाक बिचाः यानाः या।
अले खःगु लेंपु ज्वँ।☆
- 27 उखेंथुखें पलाः तये मते।
तप्यंक जु।
मभिंपाखें तापाक हे
पलाः ति।

5

थः कलाःपाखे नुगः क्वसायका च्वँ
1 हे जिकाय्!

- जिगु बुद्धिया खँय् ध्यान ब्यु।
जिगु दुग्यांया खँयात
बांलाक न्यँ।
- 2 थुकिं छन्त लिग्यां दइ।
अले छंगु खँय् ग्यां पिज्वइ।
- 3 व्यभिचारी मिसाया म्हुतुसि
कस्ति थें चाकुसे च्वनी,
अले वयागु खँ चिकं थें
चुल्लुसे च्वनी।
- 4 लिपा व बिख थें खाइसे
व निखें धा: दुगु
तरवार थें जुइ।
- 5 वं छन्त मृत्युया गालय्
क्वफाये यंकी।
वयागु लँपु धयागु
सीगा:या लँपु ख:।
- 6 व जीवनया लँय् जुइ मखु
वयागु लँ बेक्व:।
तर वं छुं हे सी मखु।
- 7 हे जि काय्पि!
उकिं जिगु खँ न्यँ,
अले गुबलें त्वफिके मते।
- 8 अज्या:पि मिसातय्पाखें
तापाक हे च्वँ,
इमिगु छँया लुखा
न्ह्य:ने तक हे नं वने मते।
- 9 मखुसा छिमिसं
थ:पिनिगु इज्जत
मेपिनिगु ल्हातिं तंकेमाली,
अले नुग: मछिका:
थ:पिनिगु ज्यान पायेमाली।

- 10 पिने वःपिन्सं
छिमिगु सम्पत्तिइ मोज याइ।
छिमिसं याःगु ज्याया कमाइ
मेपिनिगु ल्हातिइ लाइ।
- 11 सीत्ययकाः छिमिगु क्वँय्
व छँगू जक ल्यं दइबलय्
छिपिं ख्वया जुइमाली।
- 12 अले छिमिसं धाइ,
“जिं छाय् इलय् हे सयके
मफुत?
छाय् जिं सयागुं भिंगु खँयात
नालाकाये मफुत?”
- 13 थः गुरुपिनिगु खँय्
जिं ध्यान हे मबिया।
इमिसं धाःगु खँय्
बिचाः हे मयाना।
- 14 आकाझाकां
फुक्कसिया न्ह्यःने
इज्जत वंगु वाःचाल।”
- 15 थःगु हे तुंया
लः त्वनेगु या।
- 16 थःगु तुंया लः पिने लँय्
छाय् बाः वंकेबीगु।
- 17 व छंगु हे जक जुइमा।
मेपिन्त ब्याके मते।
- 18 छंगु तुंयात आशिष दयेमा।
ल्याय्म्हबलय् ब्याहा यानाम्ह
कलाःपाखे लय्ताया च्वाँ।
- 19 छिमि कलाः चल्ला थें बांलाः,
अले हिसि दु।
छं थः कलाःपाखे हे
नुगः क्वसाय्काः च्वनेमाः।

- अले माया यानाः च्वनेमाः ।
 20 हे जिकायु!
 छाय् छ व्यभिचारी मिसालिसे
 भेलय् पुना जुयागु?
 थ्व व मद्दुपि मिसातयगु जालय्
 छ छाय् तक्यना जुयागु?
 21 परमप्रभुं छं याःगु फुक्कं
 स्वयाच्चंगु दु।
 छ गन गन वन दक्वं
 स्वयाच्चंगु दु।
 22 दुष्ट मनु थःगु मभिगु ज्यां
 थःगु हे जालय् क्यनी।
 वयागु पापया खिपतं
 वयात हे ची।
 23 थःम्हं थःत कःघाये मफयाः
 व नाश जुयावनी।
 थःगु हे मूर्खतां व सिनावनी।

6

- कर्पिनिगु कालबिलय्
 जमानी च्वने मते
 1 हे जिकायु!
 छ सुयागुं त्यासाया कालबिलय्
 जमानी च्वनागु दुसा,
 अथवा म्हमस्यूपिनिगु निति
 सुनापं बाचा यानागु दुसा,
 2 छ थःगु हे म्हुतुं यानाः
 जालय् क्यगु दुसा,
 3 अले सुयागुं ल्हातिइ लाःगु दुसा,
 छं धाय्वं थथे या,
 वयाथाय् वनाः क्वमिल्लु जुयाः
 थःत त्वःतेत इनाप या।

- 4 मिखायात न्ह्यलंब्वाके मते।
पलख हे झासु लने मते।
- 5 जालं झंगः पिहां वये थें,
शिकारीया ल्हाति
चल्ला बिस्युं वने थें
थःत जालं पिका।
- अल्छी व इमू
- 6 हे अल्छीत!
इमूचायाथाय् वनाः वयागु चालचलन स्व,
अले बुद्धिया खँ सय्कि।
- 7 इमि सुं शासक न्ह्यलुवाः
व मालिक मदुसां
- 8 ग्रीष्म ऋतुइ इमिसं अन्नया धुकू दयकी,
अले अन्न लयेगु इलय् थःपिन्त माःगु नसा मुंकाः तइ।
- 9 हे अल्छीत!
गुबलय् तक छिपिं अथे
ग्वारातुलाच्चनेगु?
गुबलय् दनेगु छिपिं?
- 10 पलख ग्वारातुलाः
पलख न्ह्यलं ब्वानाः,
पलख ल्हाः प्वःचिनाच्चवंतले
- 11 दरिद्रता छन्थाय् डौखु थें
अले मगाःमचासू धाःसा
ल्वाभः घानातःम्ह मनू थें वइ।☆
- मखुगु खँ ल्हानाजुइपिं
- 12 लुच्चा व मभिपिं मनूत
फताहा खँ जक ल्हाना जुइ।
- 13 मनूतय्त झंगःलायेत
इमिसं मिखा भाय्
व ल्हाःभाय् याइ।

14 इमिगु मभिंगु नुगलं
 मभिंगु जक जाः ग्वयाच्चवनी,
 अले न्ह्याबलें
 ल्वापु थानाच्चवनी।

15 उकिं आकाझाकां हे
 इमित विपत वइ,
 अले छुं हे याये मखंक
 इपिं नाश जुयावनी।

परमप्रभुयात तसकं मयःगु

न्हयूता खँ

16 परमप्रभुं खुता खँयात
 घृणा यानादी,

न्हयूता खँ

वयूकःयात तसकं मयः।

17 घमण्ड याइगु मिखा
 मखुगु खँ ल्हाइगु मे
 निर्दोषपिन्त स्याइगु ल्हाः

18 मभिंगु जाः ग्वइगु नुगः
 मभिंगु ज्या यायेत

हथाय् चाइगु तुति

19 मखुगु जक खँ ल्हाइम्ह साक्षी,
 अले दाजुकिजापिनि दथुइ
 ल्वापु जक थनाजुइम्ह मनू।

व्यभिचारया विरोधय् ख्याच्चः

20 हे जिमि काय्!

थः बौया उजं न्यँ,

थः मानं स्यंगु खँ ल्वःमंके मते।

21 थुकियात न्ह्याबलें

थःगु नुगलय् प्वःचिनाः ति।

अले थःगु गःपतय् घाना ति।

22 थुमिसं छन्त

छ लँय् जुइबलय् लँ क्यनाबी,
 छ घनीबलय्
 छंगु सुसाःकुसाः याइ,
 अले छ दनाच्चनीबलय्
 छलिसे खँल्हाबल्हा याइ।

23 छायाःसा इमिगु उजं मत खः,
 इमिगु न्वानाखँ जः खः,
 इमिसं व्वःबियाः छं थःगु
 जीवन सुथां लाके फइ।

24 थुकिं छन्त
 व्यभिचारी मिसातयपाखे
 बचय् याइ,
 मभिंपिं मिसातयगु पिचुगु खं
 तापाक तइ।

25 इमिगु हिसिइ थःत तंके मते,
 अले इमिगु मिखाय्
 झुमिं वने मते।

26 छम्ह वेश्या मिसां ला
 छन्त छकुचा मरि फवना जुइमाय्काबी,
 अले छम्ह व्यभिचारी मिसां
 छंगु मू वंगु जीवनयात
 शिकार यानाबी।

27 सुनानं थःत मपुक्क मियात
 थःगु मुलय् तुयाकाये फइ ला?

28 सुं नं मनू पालिइ मपुक्क
 च्यानाच्चंगु मिइ
 न्यासि वने फइ ला?

29 कर्पिनि कलाःलिसे घनेगु
 धयागु नं थथे हे खः।
 वयात थ्युम्ह न्ह्याम्हयसित नं
 सजाय मजुइ हे मखु।

- 30 छम्ह खुं नयेपित्यानाः
खुयाकाल धाःसा
मनूतयसं वयात हेला याइ मखु।
- 31 अयनं ज्वनकि वं
न्हयदुगं अप्वः पुलेमाली।
वं थःके दुगु फुक्कं
फुकेमाःसां पुलेमाली।
- 32 तर सुनानं व्यभिचार यात धाःसा
व तःधंम्ह मूर्ख खः,
वं थःत हे स्यंकी।
- 33 वं ल्हाः नयेमाली,
अले नां वंकाः च्वनेमाली।
वं सदांया लागि
मछालापुकाः च्वनेमाली।
- 34 ईर्ष्या मिसाया भाःतया
तंयात ग्वाकाबी।
अले वं बदला काल कि
दया माया हे क्यनी मखु।
- 35 छुं नं पलेसा व बं पुलाः
वयात ह्यय्के फइ मखु।

7

- बुद्धि मद्दुम्ह मनूयात ख्याच्चः
- 1 हे जिकायु!
जिं धयागु खँ बांलाक न्यँ।
अले छु या धयागु खः
लुमंका ति।
- 2 जिगु आज्ञा मानय् या,
छन्त जीवन दइ।
जिगु उजंयात
थःगु मिखाया नानिचा थें
याना ति।

- 3 श्वयात थःगु पतिनय्
चिना ति,
अले नुगःया ग्वरलय्
च्वयाति।
- 4 बुद्धियात थः केहँ नाला का,
अले लिग्यांयात
स्याःन्याःम्ह पासा।
- 5 थुमिसं छन्त व्यभिचारी मिसा
व म्हुतु पिचुपि मिसातय्पाखें
तापाका तइ।
- 6 छन्हु जि थःगु छँया
तिकिइयालं पिने
स्वयाच्चनागु।
- 7 जिं लँय् तःम्ह हे
ल्याय्म्हतय्गु पुचलय्
छम्ह बुद्धि मद्दुम्ह
ल्याय्म्हयात खना।
- 8 व ल्याय्म्ह व मिसाया छँ
वनेगु लँय् वनाच्चन।
अले व मिसाया छँ न्ह्यःने थयन।
- 9 अबलय् सन्धयाया ई जुल,
अले खिउँ खिउँ धाये धुंकल।
- 10 व मिसां वयात नापालात।
वं वेश्यां फीगु थें लं
फिनातःगु दु।
अले दाउ स्वयाच्चवंगु दु।
- 11 व न्ह्याबलें लिमलाःफमलाः
लँय् जक जुयाजुइम्ह
व नुगः थातय् मलाःम्ह मिसा खः।
- 12 गुबलें लँय् सा
गुबलें चुकय् च्वनाः
मनूतय्त् जालय् लाकेत दाउ

- स्वयाच्चवनी।
 13 वं व मिजंयात ज्वनाः चुप्पा नइ।
 अले मछाः हे मजुसे धाइ,
 14 “जिं मेलबलि छाये धकाः
 फ्यानातयागु थौं पूर्वकागु दु।
 15 उकिं जि छन्त
 मालेत पिहां वयागु।
 आः छन्त थन नापलात।
 16 जिं थःगु लासाय्
 मिश्र देशयागु रंगीचंगी मलमलया तन्ना
 लायातयागु दु।
 17 जिं थःगु लासायात मूर्,
 कुनुस्वां व दालाचिनि ह्लाः
 नस्वाः वय्कातयागु दु।
 18 वा, थौं झी चच्छि
 आनन्द याये।
 निम्हं चच्छि घयपुयाः घने।
 19 जिमि भाःत छैय् मदु।
 तापाक पिने वंगु दु।
 20 वं थःनापं यक्व धिबा
 यंकूगु दु,
 आः निवाः तक व लिहां
 वइ मखु।”
 21 थुकथं वं व मिजंयात
 थःगु जालय् क्यंकल।
 व नं व मिसायागु
 पिचुगु खँय् क्यन।
 22 उघ्निमय् व मिसायागु
 ल्यूल्यू वन,
 स्यायेत यंकूह द्रहं थें,
 जालय् क्यनेत तिति न्हुयाजूमह
 चल्ला थें।
 23 जाः प्यनातःथाय्

- न्ह्यब्बावंमह झंगः थें
 व मिसाया ल्यूल्यू वन।
 थःगु ज्यान हे वनीगु खँ
 वं छुं हे मस्यू।
 24 हे जिकाय्!
 उकिं जिगु खँ न्यँ।
 जिगु खँय् ध्यान ब्यु।
 25 अज्याःपि मिसातयगु खँ
 मतिइ हे तये मते,
 अज्याःपिनिगु लँय् हे
 जुइ मते।
 26 थज्याःपि मिसातयसं यानाः
 यक्व हे मिजंत स्यने धुंकल।
 थज्याःपिन्सं स्यंकूपिं मनूत
 अल्याख दये धुंकल।
 27 थुमिगु छँ कालयाथाय्
 वनीगु लँपु खः,
 नरकय् थयंकीगु लँपु खः थुपि।

8

- बुद्धिं सःताच्चवंगु
 1 न्यँ, बुद्धिं सःताच्चवंगु दु,
 लियानं थःगु सः तस्सः
 यानाच्चवंगु दु।☆
 2 गुँच्चकाय् गुँच्चकाय्,
 प्यकालँय् प्यकालँय् च्वनाः
 3 शहरया ध्वाखाय् ध्वाखाय्
 च्वनाः वं धयाच्चवंगु दु,
 4 “हे मनूत!
 जिं छिपिं फुक्कसित

☆ 8:1 ८:१-३ हितो १:२०-२१

इनाप यानाच्चवना।

5 छु छिपि अज्ज हे

मचाबुद्धि तिनि ला?

बुद्धि दयकि।

छिपि अज्ज हे मूर्ख तिनि ला?

ज्ञान दयकि।

6 जिगु तःजिगु खँ न्यँ।

जिं धयागु खँ खःगु खः।

7 जिं न्ह्याबले

सत्य जक नवाना।

जितः मखुगु खँ लहाये मयः।

8 जिं धयागु छग्वः छग्वः

खँग्वः सत्य खः।

छुं हे मखुगु मदु।

अले झंगः लाइगु खँ नं मखु।

9 छिमिके ज्ञां दुसा

छिमिसं सी,

जिं धयागु खँ

गुलि तप्यं धकाः।

10 वहःया थासय्

जिगु उपदेशयात ल्य,

लुँया थासय् ज्ञानयात ल्य।

11 हिरामोती स्वयाः

बुद्धि तःधं,

अले छिमिसं मनंतुनीगु

फुक्क स्वयाः नं तःधं।

बुद्धिं धाइ

12 “जि बुद्धि खः, जि बांलाक होश यानाच्चवनागु दु,

जिके दुग्यां व विवेक दु।

13 परमप्रभुया भय कायेगु धयागु

मभिंगु मयय्केगु खः।

जितः घमण्ड याइपि,

तःधंछुइपि,

मभिंगु लँय जुइपि

व निता भाय् लहानाजुइपि

मनूत मयः ।

14 सल्लाह व क्वःछीगु ज्या

जिगुपाखें हे जुइ।

दुग्यां व शक्ति जिगु हे खः ।

15 जिगुपाखें हे

जुजुपिन्सं राज्य याइ,

अले शासकतय्सं नियम दयकी।

16 शासकतय्सं जिगु ग्वाहालि

शासन याइ,

अले सःस्यूपिन्सं नं

जिगु ग्वाहालि हे

खःगु न्याय याइ।

17 जितः यय्कीपिन्त

जिं नं यय्के,

जितः मालीपिन्सं

जितः लुइकी।

18 धन, इज्जतयालिसैं

गुबलें मफुइगु सम्पत्ति

व सफलता नं जिके हे दु।

19 जिगुपाखें छन्त छु दइ

व भिंगु लँ वहः स्वयाः मू वं।

20 जिं न्ह्याबलें धार्मिकता

व न्यायया लँ लिना।

21 जितः यय्कीपिन्त

जिं धनसम्पत्ति बी

अले इमिगु धुकू जायकाबी।

22 “परमप्रभुं सृष्टिया शुरुं हे

- जितः दयकादिल,
 वयक्ःया सृष्टिया
 ज्या स्वयाः न्ह्यः हे।*
 23 न्हापांनिसें हे,
 पृथ्वी सृष्टि जुइ न्ह्यः हे
 दक्वसिबय् न्हापां
 जितः दयकादिल।
 24 महासागरत दयके न्ह्यः हे,
 पृथ्वीइ लः बुयावये न्ह्यः हे
 जि बूगु खः।
 25 पहाड व गुँ दयके न्ह्यः हे
 जि बूगु खः।
 26 परमेश्वरं पृथ्वी, बँ
 व चा दयके न्ह्यः हे
 जि बूगु खः।
 27 परमप्रभुं पृथ्वीया च्वय्
 सर्गः दयकूबलय्
 अले समुद्रयात
 कुलामं घेरय् याःबलय्
 जि अन हे दु।
 28 वयकलं सुपाँययात
 आकाशय् तयादीबलय्,
 समुद्रया मूल दयकादीबलय्
 जि अन हे दु।
 29 वयकलं समुद्रया लागा
 क्वःछिनादीबलय्,
 अले पृथ्वीया जग स्वनादीबलय्
 जि अन हे दु।
 30 जि छम्ह कःमि थें
 वयक्ःनापं हे दु

- जिं वयकःयात न्हाबलें
लयतायका।
- अले वयकःनापं च्वनाः
जि थः नं लयतायाच्चवना।
- 31 जि वयकःया संसारय्
लयतायाच्चवना,
अले वयकःया मनूतलिसे
लयतायाच्चवना।
- 32 “हे जिकाय न्यँ!
जिगु लँ ल्यूपि लयतायाच्चनी।
- 33 जिं स्यनागु खँय् ध्यान ब्यु,
वास्ता मयासँ जुइ मते।
- 34 जिगु खँ न्यनीम्ह,
जिगु छँय् वइम्ह,
अले जिगु ध्वाखाय न्हाबलें
वयाच्चनीम्ह लयताये खनी।
- 35 जितः लुइकीम्हयसित
जीवन दइ।
अले परमप्रभु
वलिसे लयतायादी।
- 36 सुनां जितः मालेत स्वइ मखु,
वं थःत थःम्हं हे स्यंकी।
सुनां जितः घृणा याइ,
वं मृत्युयात ययकी।”

9

बुद्धि व मूर्खता

- 1 बुद्धि थःगु हे छँ दयकूगु दु।
उकी न्हयगः थां दु।
- 2 वं पशु स्यानाः
भवय् ज्वरय् याःगु दु।

दाखमघय् मसला

ल्वाकख्याःगु दु

अले टेबिल नं तयार याःगु दु।

3 वं थः दासीयात

शहरया ततःजाःथाय् छवयाः

सकसितं भवय् सःतकेछवःगु दु।

4 “छुं मस्यूपि मनुत् फुक्क वा!”

वं थथे धकाः सःती,

5 “जिथाय् भवय् वा,

अले मसला

ल्वाकख्यानातयागु

दाखमघ त्वँ!

6 छिमि म्वाये मंदुसा

थःपिनिगु ग्वाज्यः

पहः त्वःति,

अले म्वायेत स्व।

बुद्धिया लय् जु।”

7 सुनां घमण्डी मनूयात

भिकेत स्वइ,

वं बेइज्जत जुइकाः च्वनेमाली।

दुष्टतयत् व्वःबीपिन्सं

थःत हे स्यंकी।

8 घमण्डीतयत् भिकेत

स्वये मते,

वं छन्त हे घृणा याइ।

तर बुद्धिमान मनूयात

भिकेत स्वल धाःसा

वं छन्त हनाबना तइ।

9 बुद्धिमान मनूयात

ज्ञां बिल धाःसा

व झन बुद्धिमान जुइ,

धर्मीं मनूयात

स्यनेकने यात धाःसा
वयागु ज्ञां ज्ञन अप्वः दइ।

10 ज्ञानया न्हापांगु पलाः धयागु
परमप्रभुया भय कायेगु खः।
अले पवित्रम्हयसित म्हसीकेगु हे
लिंग्यां खः।*

11 बुद्धिं छंगु जीवन
ताहाकः यानाबी।

12 छंके बुद्धि दुसा
छन्त हे भिं जुइ,
छं बुद्धियात हेला यात धाःसा
छंगु हे मभिं जुइ।*

13 मूर्खता धयागु सः तस्सःम्ह,
छुं मस्यूम्ह व मछाः मजूम्ह
मिसा थें खः।

14 वं थःगु छैय् लुखाय् च्वनाः
अथवा शहरया
तःजाःथाय् च्वनाः

15 व लँ जुयाः थथःगु ज्याय्
वनाच्चंपिं मनूतयत्
थथे धकाः सःती,

16 “हे छुं मस्यूपिं मनूत,
थन वा!”

अले मूर्खतयत् वं थथे धाइ,

17 “खुयाः खुयाः त्वंगु लः साइ,
सुलाः सुलाः नःगु मरि
माकुसे च्वनी।”

18 तर अन वनीपिन्सं मस्यु,

* 9:10 ९:१० अय् २८:२८; भज १११:१०; हितो १:७

* 9:12 ९:१२ याक ५:२०; १ पत्र ४:८

व मिसाया छँय्
 वनीपि मनूत सी,
 अले न्हापा वंपि नं
 सीगालय् ल्हायेधुंकल।

सोलोमनया उपदेश

10

१०:१-२२:१६

परमप्रभुयात मानय् याइपिनिगु खँय्

1 सोलोमनया उपदेश

बुद्धिमानम्ह कायनं
 बौयात लय्ताय्की।
 तर मूर्खम्ह कायनं
 थः मांयात दुःख बी।

2 बेइमान यानाः मुंक्गु धनं

भिकी मखु,
 तर धार्मिकतां ज्यान बचय् याइ।

3 परमप्रभुं धार्मिक मनूतय्त

नयेपित्याकाः स्याइ मखु।
 दुष्टतय्त धाःसा
 इमिसं मनंतुंगु पूवकेबी मखु।

4 अल्ल्छीपिं मनूत चीमि जुइ,
 मेहनत याइपि तःमि जुइ।

5 ज्ञान दुम्ह मनुखं

बाली लयेगु इलय् अन्न मुंकी,
 बाली लयेगु इलय्
 घनाः नइम्हय्सिनं
 मछालापुकाबी।

6 भिं मनूतय्त आशिष दइ,

- तर मभिंमह मनूया म्हुतुइ
 ल्वापु जक सुलाच्च्वनी।
- 7 भिपि मनूतयत लुमंका तइ,
 मभिंपिन्त धाःसा
 धायवं ल्वःमंका छवइ।
- 8 ज्ञान दुपि मनूतयसं
 स्यनेकने याःगु खँ न्यनी,
 मूर्ख खँ ल्हानाजुइपि धाःसा
 नाश जुयावनी।
- 9 इमान्दारपि मनूत
 मग्यासे जुइ फइ।
 बेमानतयत धाःसा ज्वनी।
- 10 मखुगु खँय मिखा
 तिस्सिना बीपिं मनूतयसं
 दुःख हइ।
 तर न्ह्यःने हे ब्वःबीपिन्सं
 चितासू बी।
- 11 भिपिं मनूतयगु म्हुतु
 जीवनया मुहान खः।
 मभिपिं मनूतयसं थःपिनिगु म्हुतुइ
 ल्वायेलीगु खँ सुचुका तइ।
- 12 घृणां ल्वापु हइ,
 मायां मभिगु फुक्कं त्वपुयाबी। ☆
- 13 बुद्धि दुपिं मनूतयगु म्हुतुइ
 भिंगु खँ दइ,
 बुद्धि मदुपिन्त धाःसा
 कथिं दाइ।
- 14 बुद्धि दुपिं मनूतयसं

फर्तिफत्तले ज्ञान मुंकी।
मूर्खतयसं सर्वनाशयात सःती।

15 धनसम्पत्ति
तःमिपिनिगु किल्ला खः,
धनसम्पत्ति मदइगु
चीमिपिनिगु पंगः खः।

16 भिंगु ज्याया सिरपाः
जीवन खः,
तर पापं पाप हे अप्वयकी।

17 न्वानाखँ न्यनीपिन्त
जीवन दइ,
मन्यपिन्सं मेपिन्त नं स्यंकी।

18 थःगु नुगलय् घृणा सुचुकातइपि
फताहा खः।
अले मखुगु खँ बयबय् यानाजुइपि
मूर्ख खः।

19 अप्वः खँ ल्हानाजुइबलय्
पाप नं जुइफु,
बुद्धिमानपि मनूत
अप्वः नवाइ मखु।

20 धर्मीतयगु खँ मुक्कं वहः थें जुइ,
पापीतयगु नुगः धाःसा
ज्याख्यलय् दइ मखु।

21 धर्मीतयगु खं
यक्वसित ग्वाहालि दइ,
मूर्खत थःपिनिगु हे
बुद्धिं यानाः सी।

22 परमप्रभुया आशिषं
मनूतयत्त तःमि याइ,
वयक्कलं इमित

- दुःख तनादी मखु।
 23 मूर्खत मभिंगु ज्याय लयताइ
 दुग्यां दुपि मनूत
 बुद्धि दुगु ज्याय लयताइ।
- 24 धर्मीतयसं मनंतुंगु खँ पूवनी,
 दुष्टत छु खँय् ग्याइगु खः,
 व हे इमित जुइ।
- 25 वाफय् वइबलय्
 दुष्टतयत् पुइकायनी,
 धर्मीतयत् गुबलें नं
 इकिधिकि हे संकी मखु।
- 26 वायात चुपाउँ,
 अले मिखायात कुँ थें
 अल्ल्छी मनूतयत्
 ज्या याकेगु नं अथे हे खः।
- 27 परमप्रभुया भय कायेगु धयागु
 थःगु जीवनयात
 ताहाकः यायेगु खः,
 दुष्टतयगु आयु धाःसा
 चिहाकः जुइ।
- 28 धर्मीत आशां घाइ मखु,
 दुष्टतयगु आशा सिति वनी।
- 29 परमप्रभुया लँ
 धर्मीतयगु नितिं किल्ला खः,
 दुष्टतयत् धाःसा नाश याइ।
- 30 धर्मीत गुबलें ल्यहेंदनि मखु,
 दुष्टत धाःसा
 पृथ्वीइ ल्यनी मखु।
- 31 धर्मीतयगु म्हुतुं
 बुद्धिया खँ पिहां वइ,

मखुगु खँ ल्हाइगु मे चाइ।
 32 धर्मीतयगु म्हुतुं
 छु खँ भिं धकाः स्यु,
 दुष्टतयगु म्हुतुं
 अःखःगु खँ जक पिहां वइ।

11

धायेगु व यायेगु खँय्
 1 गेसु मलाःगु ताल्जुयात
 परमप्रभुं ययकादी मखु।
 गेसु लाःगु ताल्जुलिसे
 वय्कः लयतायादी।
 2 अप्वः घमण्ड याना जुल कि
 न्हाय् भुइकेमाली।
 क्वमिल्लुपिन्के बुद्धि दइ।
 3 भिंगु ज्या याइपिन्त
 भिंगु हे लँपु क्यनी,
 मभिंगु ज्याइपि
 इमिगु मभिंगु ज्यां हे
 नाश जुयावनी।
 4 परमेश्वरं न्याय याइखुन्ह
 धनसम्पत्ति छुं
 ज्याख्यलय् दइ मखु,
 भिंगु ज्यां हे
 मृत्युपाखें बचय् याइ।
 5 धर्मी मन्तयगु भिंगु ज्यां
 इमिगु लँ तप्यनी,
 दुष्ट मन्त इमिगु मभिंगु
 ज्यां यानाः ग्वारातुली।
 6 धर्मी मन्तयत्

- इमिगु भिंगु ज्यां
 बचय यांना तइ,
 दुष्टत इमिगु मभिंगु मति यांना:
 जालय् क्यनी।
- 7 सीबलय् दुष्ट मनूया आशा
 छुं नं पूवनी मखु।
 बल दुबलय् मनं तुनातःगु खँ
 नं सिति वनी।
- 8 दुःखकष्टया इलय्
 धमींपि मनूतय्त बचय् याइ।
 इमिगु पलेसा दुष्टतय्त लाःवनी।
- 9 परमेश्वरलिसे मदुपि मनूतय्सं
 थःगु म्हतुं
 जःलाखःलायात स्यंकी।
 तर ज्ञानं यांनाः
 धमीं मनूत बचय् जुइ।
- 10 धमींतय् जिया वल कि
 शहर लयताइ,
 दुष्टत नाश जुइबलय्
 लसतां चिल्लाय् दनी।
- 11 धमींतय्गु आशिषं हे
 शहर च्वजाइ
 तर दुष्टतय्गु म्हतुं यांनाः
 थ्व नाश जुयावनी।
- 12 मूर्खतय्सं जक
 थः जःलाखःलायात
 क्वहंकी।
 ज्ञान दुपि मनूत
 सुम्क हे च्वनी।
- 13 खँसुवाःतय्सं
 कने मज्युगु खँ नं कनाजुइ,
 विश्वास दुपि मनूतय्सं

- खँ क्वातुका तइ।
 14 लँ क्यनीपि मन्तकि
 देश स्यनी,
 तर सल्लाहबीपि यक्व दत कि
 बल्लाइ।
- 15 म्हमस्यूपि मनूतयग्
 कालबिलय्
 जमानी च्वनेगु ग्यानापु।
 अथे मयाइम्ह मनू
 सुरक्षित जुइ।
- 16 क्वमिल्लु मिसायात
 सकसिनं हनाबना तइ,
 नुगः छाःपि मनूतयसं
 सम्पत्ति जक मुंकी।
- 17 नुगः छवःपि मनूतयसं
 थःत हे भिंकी,
 नुगः छाःपि मनूतयसं
 थःत हे स्यंकी।
- 18 दुष्टत छुं ईया निति जक
 तःमि जुइ।
 धर्मीतयत् सदांया निति
 सिरपाः दइ।
- 19 भिंगु ज्या याइपि
 न्ह्याबले म्वानाच्वनी,
 मभिंगु ज्या याइपि
 याकनं सी।
- 20 नुगः वँचुपि मनूतयत्
 परमप्रभुं घृणा यानादी,
 कुंखिनेथाय् मदयक् जुइपि
 मनूतयत् वयकलं यय्कादी।
- 21 दुष्टतयसं सजाँय

- फये हे माली,
 तर धर्मीतयत् छुत्कारा दइ।
 थथे ला जु हे जुइ।
 22 धंग मदयक्कः ज्या याइम्ह
 बांलाःम्ह मिसा
 फाया त्वाथय् च्वंगु
 हीराया फूली थें खः।
 23 धर्मीतयस्सं मनंतुनिगु न्ह्याबलें
 भिंगु हे जुइ,
 दुष्टतयस्सं याइगु आशा
 न्ह्याबलें तंमय् क्वचाइ।
- 24 सुनां नुगः मस्यासे बी,
 वयात झन अप्वः दइ,
 सुनां बीफयाः नं बी मखु,
 व फ्वगिं जुयावनी।
 25 नुगः मस्यासेबीम्ह
 मनूयाके यक्व दयावइ,
 मेपिन्त ग्वाहालि याइम्हयसित,
 थःत नं ग्वाहालि दइ।
 26 सुनां अन्न सुचुका तइ,
 वयात सकसिनं सराः बी,
 सुनां अन्न पित बी,
 वयात सुवाः बी।
 27 सुनां भिंगु याइ,
 वयात हनाबना तइ,
 सुनां मभिगु यायेत स्वइ,
 वयागु नं मभिं हे जुइ।
 28 सम्पत्तिइ जक विश्वास याइपि
 कुतुं वनी,
 धर्मीत धाःसा
 वाउंगु हः थें सुथां लानाच्चवनी।

- 29 थः छँजःपिन्त
 दुःख जक बीपिनिगु
 ल्हातिइ छुं हे दइ मखु।
 मूर्खत न्ह्याबले
 बुद्धिमानतय् दास
 जुयाच्चनी।
- 30 भिंगु ज्याया पुसा हे
 जीवनया सिमा जुइ,
 बुद्धिमान मनुरखं
 मनूतयगु नुगः त्याकी।
- 31 पृथ्वीइ धर्मीतयगु ला
 न्याय जुइ धाःसा
 दुष्ट व पापी मनूतयत्
 गुलि न्याय जुइगु जुइ।☆

12

- सत्य खँ ल्हायेगु खँय्
- 1 सुनां टुंगु भिकेत स्वइ,
 व ज्ञानी खः,
 सुनां टुंगु भिकेत स्वइ मखु,
 व मूर्ख खः।
- 2 भिं मनूयात
 परमप्रभुं नं ययकी,
 नुगः वँचुपिन्त
 परमप्रभुं दोषी ठहरय् यानादी।
- 3 मभिं ज्यां यानाः
 सुं मनू थातं च्वने फइ मखु,
 धर्मीतयत्
 संके तक नं फइ मखु।
- 4 भिंमह कलाः
 वया भाःतया मुकुट खः,

तर भाःतयात
 मछालापुकीम्ह मिसा
 ध्वगीगु क्वैय् थें खः ।

5 धर्मी मन्तयगु नुगः
 भिंगु बिचालं जाइ,
 तर दुष्टतयगु सल्लाहयात
 गुबलें पत्याः याये मज्यू।

6 दुष्टतयगु खं
 ग्यानापुगु जालय् लाकी,
 तर धर्मीतयगु खं बचय् याइ।
 7 दुष्टतयत हुत्यानाछवइ,
 इमिगु हा तक हे ल्यनी मखु।

धर्मीतयगु छें धाःसा
 ल्यनाच्चनी।
 8 मनूतयत इमिगु बुद्धिकथं
 हनाबना तइ,
 बेक्वःगु नुगः दुपिन्त धाःसा
 क्वह्वांकी।

9 थःत तःधं क्यनाः
 नये मखंका जुइगु स्वयाः नं
 थः छुं हे मखय्क जुयाः नं
 छम्ह दास
 दय्काच्चनेगु बांलाः।

10 धर्मी मनुखं
 थः पशुतयत छुं छु माः धकाः
 बिचाःसंचाः याइ,
 तर दुष्ट मनूयाके
 नुगः हे दइ मखु।

11 थःगु बुँइ ज्या यानाः
 नइपिन्त नये त्वनेया
 मगाः जुइ मखु,

- तर म्हगस जक म्हंकाः
जुइपि मूर्खत जक खः।
- 12 दुष्टत मभिपिं मनूतयसं
लुतय् यानाहःगु सम्पत्तिइ
मिखा वंकाच्चनी।
धर्मीत धाःसा
हा बल्लाःगु सिमा थें खः।
- 13 दुष्ट मनूत
थःगु हे मभिंगु खँया
जालय् क्यनी।
तर धर्मी मनूत
दुःखया जालं पिहां वइ।
- 14 झीत झीगु
ज्या व खँ कथंया हे
सर्जोय व सिरपाः दइ।
- 15 मूर्खतयसं
थःगु खँ हे खः ताय्की,
तर बुद्धि दुपिन्सं
मेपिनिगु सल्लाह नं न्यनी।
- 16 मूर्खतयसं
धायवं तं क्यनी,
बुद्धिमानतयसं थःत
क्वह्यकूसां
मिखा तिस्सिनाबी।
- 17 सत्यम्ह साक्षी
खःगु साक्षी बी,
तर फताहा साक्षीं
फताहा खँ ल्हाइ।
- 18 बिचाः मयासें नवाःगु खं
तरवारं थें घाः याइ,
तर बिचाः यानाः नवाःगु खं

- घाः नं लनी।
 19 सत्य खँ
 न्हाबलें ल्यनाच्चनी,
 मखुगु खँ
 ताःतुइ मखु।
- 20 दुष्टतयगु नुगः न्हाबलें
 मभिगु खं जायाच्चनी,
 तर भिंगु खं लयताः हइ।
- 21 धर्मीतयत्
 गुबलें नं दुःख जुइ मखु,
 तर दुष्टतयत्
 दुःखया दुःख जक जुइ।
- 22 मखुगु खँ ल्हाइपिन्त
 परमप्रभुं ययकादी मखु,
 तर सत्य खँ ल्हाइपिलिसे
 वयकः लयतायादी।
- 23 बुद्धिमानतयसं
 थःत सःस्यू धकाः
 कयनाजुइ मखु।
 तर मूर्खतयसं
 थःगु मूर्खता ब्वया जुइ।
- 24 मेहनत याइगु ल्हाति
 शासन याइ,
 अल्छीत दास थें
 जुयाच्चनेमाली।
- 25 चितासू मन्तकि
 मनूतय् नुगः क्वतुनी,
 तर क्यातूगु वचनं
 नुगः चंचधाइ।
- 26 धर्मीतयसं
 थः पासापिन्त
 भिंगु लंपु कयनी।

दुष्टतयसं धाःसा
 मखुगु लँय् यंकी।
 27 अल्ल्छीतय्
 मनंतुंगु पूवनी मखु।
 तर मेहनत याइपिनि
 यक्व धनसम्पत्ति दइ।
 28 धार्मिकताया लँपुइ
 जीवन दु,
 थ्वं गुबले नं
 मृत्युपाखे यंकी मखु।

13

भिंपिं पासापिलिसे
 जुइगु खंय्
 1 बुद्धिमानम्ह कायनं
 थः बौनं धाःगु खँ न्यनी।
 तर घमण्डीम्ह कायनं
 न्यनी मखु।
 2 भिंगु म्हुतुं
 भिंगु हे फल बी।
 तर वँचु नुगःयापिन्सं
 न्हाबले ल्वापुख्यापु जक
 ययकाच्चनी।
 3 बिचाः यानाः नवाइपिन्सं
 थःत बचय् याइ,
 लाः लाः थे नवानाजुइपिं
 नाश जुइ।
 4 अल्ल्छी मनूतयसं
 न्हाक्व मनंतुंसां
 पूवनी मखु।
 मेहनत याइपिन्सं
 न्हाक्व मनंतुंसां

- पूवनी।
 5 धर्मीं मनूतयसं
 मखुगु खँ ल्हाये
 ययकी मखु।
 तर दुष्टतयगु खं
 मछालापुकी
 व बेइज्जत वंकाजुइ।
- 6 भिपिं मनूत
 इमिगु धार्मिकतां यानाः
 बचय् जुइ।
 तर पापं यानाः
 दुष्टत नाश जुइ।
- 7 गुलिसिनं थःके छुं मदुसां
 थःत तःमि धकाः
 क्यनाजुइ,
 अले गुलिसिनं थःके दक्वं दयां नं
 चीमि धकाः
 क्यनाजुइ।
- 8 तःमिपिन्सं धिबां यानाः
 थःत त्वःतके फइ,
 तर चीमिपिं सुंपाखें नं
 ग्यानाच्चवने माली मखु।
- 9 धर्मींपिं मनूत
 जल्ल थिनाच्चवंगु
 मत थें खः,
 दुष्टत धाःसा
 सीत्यंगु मत थें खः।
- 10 घमण्डं ल्वापु हइ,
 तर सल्लासाहृति काइपिं
 बुद्धिमान खः।
- 11 याकनं मुंकूगु धन

- याकनं हे फुनावनी,
 मेहनत यानाः मुंकूगु धन
 अप्वयावनी।
- 12 थःम्हं मनंतुनागु पूमवन कि
 सी थें जुइयः,
 थःम्हं मनंतुनागु पूवनेगु धयागु
 जीवनया सिमा थें खः।
- 13 भिंगु सल्लाह मन्यंम्हयसिनं
 दुःख सी माली,
 अले न्यंम्हयसिनं
 सिरपाः कायेखनी।
- 14 बुद्धिमानपिं मनूतयसं
 ब्यूगु सल्लाह
 जीवनया धाःथें खः।
 थुकिं न्ह्यागु कथंया दुःखकष्टं
 पिहां वये फइ।
- 15 भिंगु नुगःयापिं मनूतयत्
 हनाबना तइ,
 तर पत्याः यायेबहः
 मजूपिं मनूत
 नाशपाखे वनाच्चंगु दइ।
- 16 बुद्धिमानपिं मनूतयसं
 छुं नं याये न्ह्यः बिचाः याइ,
 तर मूर्खतयसं
 फुइँ जक क्यनाजुइ।
- 17 दुष्टम्ह दूतं
 दुःखयागु खँ हइ,
 तर विश्वास याये बहःम्ह दूतं
 भिं उसाँय हइ।
- 18 न्वानाखँयात च्यूताः मतइपिं

- चीमि व मछालापुकाः
 च्वनेमाली ।
 तर न्यंम्हयूसित हनाबना तइ ।
 19 मनंतुंगु पूवन कि
 न्ह्याइपुसे च्वनी ।
 तर मूर्खत मनंतुंगु पूवकेत नं
 मभिगु ज्यां लिचिलेत
 स्वइ मखु ।
 20 बुद्धिमानपिलिसे जुइपि
 बुद्धिमान हे जुइ ।
 मूर्खतलिसे जुइपिन्सं
 थःत स्यंकी ।
 21 पापीतयसं
 दुःखकष्ट फयेमाली,
 धर्मीतयसं
 सिरपाःकथं आशिष काइ ।
 22 भिंपि मनूतयसं
 थः छय्-छुइपिन्त धकाः
 धनसम्पत्ति त्वःताथकी ।
 पापीतयगु धन धाःसा
 धर्मीतयगु ल्हातिइ लाइ ।
 23 चीमिपि मनूतयगु बुं
 गाक्क हे अन्न सय्की ।
 तर अन्याय याइपिन्सं
 लुतय यानायंकी ।
 24 थः मस्तयत् माया याइपिन्सं
 न्वाइ,
 थः मस्तयत् माया मयाइपिन्सं
 न्वाइ मखु ।
 25 धर्मीपिन्सं
 प्वाः जायेक नयेखनी ।
 दुष्ट धाःसा

नयेपित्याकाः च्वनेमाली।

14

- हाःनाः मदुपिन्त
 ग्वाहालि यायेगु खँय्
 1 बुद्धि दुम्ह मिसां
 थःगु छँ दयकी,
 तर बुद्धि मदुम्ह मिसां
 थःगु छँ स्यंकी।
 2 भिंगु लँय् जुइम्ह मनुखं
 परमप्रभुया भय काइ,
 भिंगु लँय् मजुइम्ह मनुखं
 क्वह्यंकाजुइ।
 3 मूर्खतयगु खं
 थःगु हे जँय् कथि दायकी,
 तर बुद्धिमानतयगु खं
 बचय याइ।
 4 द्रुहं मदुथाय्
 भखारि नं प्वनी,
 द्रुहंया ग्वाहालि
 यक्व बाली सय्के फइ।
 5 खःगु साक्षीं
 मखुगु खँ ल्हाइ मखु,
 फताहा साक्षीं
 मखुगु जक साक्षी बियाजुइ।
 6 हेबायचबाय् यानाः
 ज्ञान मालां गुबलें नं
 ज्ञान लुइके फइ मखु,
 तर नुगः क्वसायकाः
 माल धाःसा
 अःपुक हे लुइ।
 7 मूर्खतपाखें

तापाक हे च्वँ,
इमिगुपाखें

छुं नं सीकिसयके
फइ मखु।

8 बुद्धि दुपि मनूतयसं

थःपिं गन वनाच्चना धकाः
बालाक थू,

तर मूर्खतयसं

थःम्हं थःत

झंगः लानाच्चनी।

9 मूर्खतयसं

थःपिनिगु पापया नं
च्यूताः तइ मखु,

भिपिं मनूतयसं

थःपिनिगु पापया
क्षमा माली।

10 थःगु दुःखसुख धयागु

थःम्हं हे जक सी,

मेपिन्सं इनाकाये

फइ मखु।

11 दुष्टतयगु छँ

नाश जुयावनी,

भिम्ह मनूया पाल धाःसा

ल्यनांच्वनी।

12 थःम्हं भिगु लँ धकाः

तायकाच्चनागु लं नं

लिपा मृत्युया म्हतुइ

थयंकाबीयः।

13 न्हिलाख्खालं

मनया दुःख त्वपुइफु,

तर लयताः

दुःखय् हिले फु।

- 14 मभिंपिन्सं
 थःपिनिगु मभिगु ज्याया
 लिच्चवः ला फये हे माली,
 भिंपिं मनूतयसं धाःसा
 थःपिनिगु भिगु ज्याया
 सिरपाः कायेखनी।
- 15 मूर्खं मनूतयसं
 न्हागु खँ नं पत्याः याइ,
 तर बुद्धिं दुपिं मनूतयसं
 स्वांपुयाः जक
 पलाः तयाजुइ।
- 16 बुद्धिं दुपिं मनूतयसं
 परमप्रभुया भय काइ,
 अले मभिगु ज्यापाखें
 तापाक हे च्वनी।
 मूर्खत धाःसा हरबरय् चाइपिं
 व न्हागु ज्यां बिचाः मयासें
 हथासं याइपिं जुइ।
- 17 तंगुलुतयसं
 मूर्खं ज्या याइ,
 झंगःलानाजुइपिं मनूतयत्
 मेपिन्सं घृणा याइ।
- 18 अज्ञानीत मूर्खं
 धायकाच्चवनेमाली,
 बुद्धिं दुपिन्सं
 ज्ञानया मुकुट पुरखनी।
- 19 मभिंपिं मनूत
 भिंपिं मनूतयग्गु न्ह्यःने
 व दुष्टत
 धर्मीपिनिगु न्ह्यःने
 क्वछुयेमाली।
- 20 चीमिपिं मनूत

- थः जःलाखःलापाखें
क्वह्यंकाः च्वनेमाली,
तःमिपि मनूतय् धाःसा
यक्च पासापि दइ।
- 21 सुयातं क्वह्यंकेगु धयागु
पाप खः,
हाःनाः मद्दुपिन्त ग्वाहालि
याइम्हय्सित आशिष दइ।
- 22 छं मभिगु ज्या यायेगु
बिचाः यात धाःसा
छं द्रुकाच्वन,
भिगु ज्या याइपिन्सं
मेपिनिपाखें हनाबना
व माया कायेखनी।*
- 23 मेहनतं भिगु फल दइ,
खँ जक ल्हानाः नयां
फ्वगि जुइ।
- 24 बुद्धि दुपि मनूतयगु
धनसम्पत्ति इमिगु मुकुट खः,
तर मूर्ख ज्यां
मूर्ख हे जक जुइ।
- 25 खःगु साक्षीं
मनूतयत् बचय् याइ,
मखुगु साक्षीं धोखा बी।
- 26 परमप्रभुया भय काइपिन्त
भलसा दइ,
अले इमि सन्तानयात तं
सुरक्षा दइ।
- 27 परमप्रभुया भय धयागु
जीवनया मूल खः,
थुकिं मनूतयत्

* 14:22 १४:२२ हितो १६:२५

- मृत्युपाखें लित हइ।
 28 सं नं जुजु गुलि तःधं धयागु
 वया गुलि प्रजा दु
 धयागुलि क्यनी,
 प्रजा मदयकं
 जुजु धयापिं छुं नं मखु।
- 29 सह याना च्वनेफुमह मन्
 बुद्धिमान खः,
 तं क्यनाजुइपिन्सं
 थःगु मूर्खता जक क्यनाजुइ।
- 30 नुगः लुधंकाच्चन कि
 उसाय् बांलाइ,
 नुगः मुइका जुल कि
 म्हया क्वैय् हे धवगी।
- 31 सुनां चीमिपिन्त क्वत्यला जुइ,
 वं थःत दयकूमह परमेश्वरयात
 क्वह्यकूगु जुइ,
 सुनां चीमिपिन्त हनाबना तइ,
 वं परमेश्वरयात
 हनाबना तःगु जुइ।
- 32 दुष्टत इमिगु मभिंगु ज्यां यानाः
 नाश जुयावनी,
 धर्मीतयत् सीबलय्
 नं रक्षा याना तइ।
- 33 दुग्यां दुपिं मनूतय्के जक
 बुद्धिं बास च्वनी,
 मूर्खतयसं बुद्धिं धयागु
 छु धकाः तकं सी मखु।
- 34 धार्मिकतां देशयात तःधंकी,
 पापं देशयात क्वथुनी।
- 35 जुजु बुद्धिमानमह च्यः खनाः
 लय्ताइ,

अले मछालापुसे च्वंगु
ज्या याइम्ह च्यः खनाः
तंचाइ।

15

न्वानाखँयात नाला कायेगु खँय्

- 1 नाइसे च्वंगु लिसलं
तं क्वलाइ,
तर छाःगु लिसलं
तंयात ग्वाकी।
- 2 बुद्धिमानयागु म्हतुं
बुद्धियागु खँ पिहां वइ,
तर मूर्खतयगु म्हतुं
मूर्ख खँ जक पिहां वइ।
- 3 परमप्रभुया मिखां
न्ह्याथासं खं,
भिंपि व मभिंपि निथ्वःसित नं
वयक्कलं स्वयाच्चवनादीगु दु।
- 4 भिंगु वचनं
जीवन व उसॉय् बी,
तर छाःगु वचनं
नुगलय् घाः याइ।
- 5 मूर्खतयसं जक
बौया अनुशासनयात
च्यूताः तइ मखु,
बुद्धिमानतयसं
थुकियात नाला काइ।
- 6 धर्मीपिनिगु धुकू
धन सम्पत्तिं जायाच्चवनी,
तर मूर्खतयगु धनं
इमित झन जक दुःख बी।

7 बुद्धिमानपिनिगु म्हुतुं
 ज्ञानया खँ पिहां वइ,
 मूर्खतयगु नुगः धाःसा
 अथे जुइ मखु।

8 परमप्रभु
 दुष्टतयसं छाःगु बलि
 लयतायादी मखु,
 भिंपि मनूतयसं याःगु प्रार्थनां
 वयकः लयतायादी।

9 परमप्रभुं
 दुष्टतयगु लँपुयात ययकामदी,
 तर धर्मी जुयाः जुइपिन्त
 वयकलं ययकादी।

10 सुनां भिंगु लँ त्वःतावनी,
 वयात बांमलाक सजॉय बी।
 सुनां अनुशासनयात
 घृणा याइ व सी।

11 कालयागु खँ ला
 परमप्रभुया न्ह्यःने
 सुलाच्चंगु मदुसा,
 मनूया नुगःया खँ जक
 गथे यानाः सुले फइ?

12 कर्पिन्त हेबायचबाय्
 यानाजुइपिन्सं
 थःत भिकेगु ययकी मखु,
 उकिं इपिं भिंपि मनूतपाखें
 तापाक हे जुया जुइ।

13 लसतां जाःगु नुगलं
 ख्वालय् लसता हइ,
 तर स्याः नुगलं

आत्मायात ख्वय्की।
 14 बुद्धिमान मनु
 ज्ञानया निति आयबुया जुइ,
 तर मूर्खतयसं
 मूर्ख खँ हे यय्काच्चनी।

15 चीमिपिनिगु निति
 न्ह्याबलेँ म्वाये थाकु,
 तर लुधंपिनिगु निति
 न्ह्याबलेँ भवय्।

16 तःमि जुयाः
 दुःखय् लानाच्चनेगु स्वयाः
 चीमि जुयाः
 परमप्रभुया भय कयाच्चनेगु
 हे बांलाः।

17 महीपिं मनूतयथाय् वनाः
 लाजा नयेगु स्वयाः
 थःत यःपिं मनूतयथाय् वनाः
 वाउँपाउँ नयेगु हे बांलाः।

18 तंगुलु मनूतयसं ल्वापु थइ,
 तर सह यायेफुपिं मनूतयसं
 ल्वापु ज्यंकी।

19 अल्छीतयगु लँय्
 कंया कं जक दइ,
 भिपिनिगु लँ धाःसा
 मू लँ खः।

20 बुद्धिमानम्ह कायनं
 बौयात लय्ताय्की,
 मूर्खम्ह कायनं
 थः मांयात हेला याइ।

21 मूर्ख मनूत

थःगु मूर्ख ज्याय् हे
 लयतायाच्चवनी,
 तर बुद्धिमान मनूतयसं
 छु भिं व हे जक याइ।

22 गुलि काये फु
 उलि हे सल्लाह का,
 अले जक ज्या ताःलाइ।
 सल्लाह मकासे
 याःगु ज्या ताःलाइ मखु।

23 माःगु इलय्
 माःगु लिसः बीबलय्
 मनूत गुलि लयताइ।

24 बुद्धि दुपिन्सं लीगु लं
 इमित च्वजाःगु
 जीवनपाखे न्हाकी,
 अले मृत्युपाखें तापाक यंकी।

25 घमण्डीतयगु छँयात
 परमप्रभुं नाश यानादी,
 भाःत मदुपि मिसातयगु
 सम्पत्ति धाःसा
 रक्षा याना तइ।

26 दुष्टतयगु खँय्
 परमप्रभु लयतायादी मखु,
 तर भिंपिं मनूतयगु खँय्
 वयकः लयतायादी।

27 मभिंगु ज्या यानाः
 मुंकरुं कमाइनं
 छँय् संकट हइ।

घुस काये मते,
 अले छ यक्व म्वाइ।

28 भिंपिं मनूतयसं नवाये न्ह्यः
 बांलाक बिचाः याइ।
 दुष्टतयसं धाःसा
 लाः लाः थे नवाइ।

29 परमप्रभु दुष्टतपाखें
 तापाक हे च्वनादी,
 वयक्लं धर्मीतयगु
 प्रार्थना धाःसा न्यनादी।

30 लसतां जाःगु ख्वालं
 नुगःयात चक्ककाबी।

भिंगु वचनं
 म्हयात तागत बी।

31 थःगु द्वं
 भिकेत न्ह्यचिल धाःसा
 छ बुद्धिमान खः।

32 अनुशासनयात च्यूताः
 मतइपिन्सं
 थःत हे स्यंकी,
 थःगु द्वं भिकीम्ह मनू
 बुद्धिमान खः।

33 परमप्रभुया भय
 कायेगु धयागु हे
 ज्ञान खः।

क्वमिलु जुल कि
 हनाबना नं याइ।

16

मनुखं ग्वसाः ग्वइ,
 परमप्रभुं क्वःछिनादी
 1 नुगःया ग्वसाः ला मनूयागु खः
 तर म्हुतुया लिसः धाःसा परमप्रभुपाखें वइ।

2 मनूतयत् थःपिनिगु थःगु फुक्क चालचलन ला
पायूछि हे थें च्वनी।

तर परमप्रभुं उकियागु
मनसुवाः छु खः धकाः
जाँचय् यानादी।

3 थःम्हं यायेगु न्हागुं ज्या
परमप्रभुयात लःल्हानाब्यु,
अले छंगु फुक्क ज्या ताःलाइ।

4 परमप्रभुं फुक्कं थःगु हे
तातुनां कथं दय्कादीगु खः।

दुष्टतयत् तक नं वयकलं हे
विनाशया ईयात धकाः
दय्कादीगु खः।

5 घमण्डीतयत् परमप्रभुं
घृणा यानादी,
इमित सजाँय मजुइ हे मखु।

6 विश्वास याये बहःम्ह जुयाः
व गुबले मफुइगु मायां हे
छिमिगु पाप क्षमा जुइ।

परमप्रभुया भयं
मनूत पापपाखें लिचिली।

7 परमप्रभुयात लय्ताय्कल धाःसा
छिमिसं थः शत्रुतयत्नापं पासा दय्के फइ।

8 मभिम्ह मनू जुयाः
तःमि जुइगु स्वयाः
भिम्ह मनू जुयाः
चीमि जुयाच्वनेगु हे बांलाः।

9 मनूतयसं
थथे याये अथे याये धकाः
ग्वसाः ग्वइ,

तर परमप्रभुं हे छु यायेगु धकाः
क्वःछिनादी।

10 जुजुं अधिकार दुम्हं थें नवाइ,
वयागु खँ न्हाबलें पाय्छि जुइ।

11 पाय्छिगु नाप व ताल्जु
परमप्रभुपाखेंयागु हे खः,
म्हिचाय् दुगु फुक्क धःत
वयकःया हे ज्या खः।

12 जुजुं मखुगु ज्या यय्की मखु,
छाय्धाःसा न्यायलं हे
जुजु बल्लाइ।

13 जुजुं खःगु खँ न्यने यय्की।
अले खःगु खँ ल्हाइपिन्त
यय्की।

14 जुजुया तं धयागु
मृत्युया दूत थें खः,

बुद्धिमानतय्सं उकियात
क्वलाकेत स्वइ।

15 जुजु लय्ताइगु धयागु
जीवन दइगु खः,

जुजुं यय्कीगु धयागु
वा वयाः चकने थें खः।

16 लुँ दइगु स्वयाः
बुद्धि दइगु गुलि बांलाः,

अले वहः दइगु स्वयाः
भिगु न्याय दइगु गुलि बांलाः।

17 भिगु लँय जुइगु धयागु
पापपाखें तापायेगु खः,

थः गन वनाच्चवना धकाः
बिचाः याना जुल कि
वं थःगु जीवनया रक्षा याइ।

- 18 अप्ठः घमण्डयात कि
नाश जुइ,
तःधंछुया जुल कि
क्वःदली।
- 19 लुतय् यानाहःगु सम्पत्तिं
तःधंछुना जुयेगु स्वयाः
तःधंछुसे चीमि
जुयाच्चनेगु हे बांलाः।
- 20 छन्त लु स्यंगु खः,
उकी ध्यान ब्यु,
अले छंगु ज्या ताःलाइ।
परमप्रभुयात विश्वास याइपिन्त
आशिष दइ।
- 21 बुद्धिमानपि मनुतयत्
इमिगु खं हे सीके फइ।
गुलि नाइक नवात
उलि हे मनुतयगु
नुगः साले फइ।
- 22 थूपिनिगु नितिं
बुद्धि धयागु
जीवनया मुहान खः।
मूर्खतां यानाः
मूर्खतयसं सजाँय फयेमाली।
- 23 बुद्धिमानपि मनुतयसं
बिचाः यानाः जक नवाइ,
इमिगु खं
न्यनीपिनिगु नुगः त्याकी।
- 24 नाइसे च्वंगु वचन
कस्ति थें खः,
थुकिं नुगः चंचंधाइ,
अले म्हयात तागत बी।

- 25 गुलि गुलि लँ स्वयेबल्य्
 बांलाः थें जुइ,
 तर उकिं मृत्यु तक थ्यकेफु।✱
- 26 ज्या याइपिन्सं प्वाःया निंति
 अज्ज अप्पः मेहनत याइ,
 छायाधाःसा इमि थःगु पित्याः
 लंकेत नं अथे यायेमाली।
- 27 दुष्टतयस्सं मेपिन्त
 स्यंकेगु जक स्वयाच्चनी,
 इमिगु खँ हे नं
 मिप्वाः थें जुइ।
- 28 दुष्टतयस्सं म्वाःमदुगु खं
 कचवं पिकया जुइ।
 अले पासा पासाया दथुइ
 ल्वापु पिकयाबी।
- 29 ल्वापुखिचा मनूतयस्सं
 थः पासापिन्त ह्ययकाः
 मखुगु लँय् यंकी।
- 30 मिखा कयकुकाः जुइपिन्सं
 मभिंगु मतिइ तया जुइ,
 अले म्हुतु पकुचिंकाः
 जुइपिनिगु नुगल्य्
 हाकु थानाच्चनी।
- 31 तयुगु सँ
 तःजिगु हनाबनाया मुकुट खः,
 भिंगु ज्यां जक थ्व चूलाइ।
- 32 बल्लायेगु स्वयाः
 सह यायेगु तःधं।
 देश देशयात त्याकेगु स्वयाः
 थःगु मनयात कःघायेगु हे तःधं।

✱ 16:25 १६:२५ हितो १४:१२

33 झीसं थथःमहं थःगु खँ
 क्वःछिना जुये,
 तर परमप्रभुं हे
 फुक्क खँ क्वःछिनादी।

17

झीगु नुगः

परमप्रभुं जाँचय् यानादी
 1 ल्वापुख्यापुं जाःगु छँय्
 भ्वय् नयेगु स्वयाः

याउँक स्वः मरि जक
 नयाच्चनेगु बालाः।

2 भिंमह च्यलं
 काय्या थाय् काये फु,
 अले दाजुकिजां थें
 अंश नं काये फु।

3 लुँ व वहः
 मिइ तयाः जाँचय् याइ।

तर झीगु नुगः
 परमप्रभुं जाँचय् यानादी।

4 मभिंपि मनूतयसं
 मभिंगु हे खँ न्यनी,
 फताहा खँ ल्हाइपिन्सं
 फताहा खँ हे न्यनी।

5 चीमिपिन्त क्वह्यंकिपिन्सं इमित
 सृष्टि याःमहयसित हे क्वह्यंक्गु जुइ।

मेपिनि मज्यूगुलिइ
 लयताइपिन्त सजाँय जुइ।

6 छय्-छुइपि
 बुराबुरितयगु मुकट खः,
 अले मांबौ
 मस्तयगु न्हाय् खः।

- 7 तःधंपि मनूतयुत
मखुगु खँ ल्हायेगु मल्वः,
मूर्खतयगु म्हतुं
भिंगु खँ ल्हाइगु मल्वः।
- 8 घुस बीम्हयसिगु नितिं
व म्वहनी थें जुइ,
न्हाथायु वंसां ताःलाइ धकाः
वं मतिइ तइ।
- 9 सुयागुं दोष
क्षमा यायेगु धयागु हे
वयात थः मनु
यानातयेगु खः,
दोषयात जक
कुरुकुलाच्चन कि
पासापि बायेमाली।
- 10 मूर्खतयसं सछिकः
दायकाः काइगु ज्ञान
बुद्धि दुम्ह मनुखं
छक्वः न्वायेवं काइ।
- 11 मभिंपि मनूतयसं न्हाबलें
पंगः जक थानाच्चनी,
अज्याःपिन्त नुगलय्
हि मदुम्ह छवयाः
सजाँय बी।
- 12 मूर्ख ज्या याये त्यम्ह मूर्ख
ध्वदुइगु स्वयाः
मचा तंम्ह भालू
ध्वदुइगु हे बांलाः।
- 13 भिंगुया पलेसा मभिंगु
याइम्हयसिया छेंनं
मभिं धयागु

- गुबलें चिलावनी मखु।
 14 ल्वापु धयागु
 लःया मूल तज्याये थें खः,
 उकिं थ्वयात
 न्यनावने न्ह्यः हे दिकाब्यु।
 15 दोष मदुपिन्त दोष बीगु
 व दोष दुपिन्त दोष मबीगु
 नितां परमप्रभुयात मयः।
 16 मूर्खतयसं आखः सयकेत
 धिबा फुकेगु सिति खः,
 छायाःसा इमिके
 आखः सयकेगु मन हे मदु।
 17 पासा धयापिं
 पासा हे जक खः,
 दाजुकिजा धयापिं दुःखय नं
 ग्वाहालि याइपिं खः।
 18 ज्यू मज्यू मस्यूपिं जक
 कर्पिनिगु कालबिलय
 थः जमानी च्वनाबी।
 19 ल्वापुख्यापु ययकीपिन्सं
 पाप ययकी।
 न्ह्याबलें फुइँ यानाजुइपिन्सं
 विनाश हइ।
 20 मभिंगु बिचाः तइपिं
 व मखुगु खँ ल्हाइपिं मनूतयत्
 गुबलें बांलाइ मखु,
 इपिं नाश जुइ।
 21 मूर्खम्ह कायया बौयात
 दुःख बाहेकं सुख धयागु
 गुबलें जुइ मखु।
 22 चक्कंगु नुगः

भिङ्गु वासः थें खः,
 न्ह्याबलें नुगः मछिंकाच्वन कि
 म्हया क्वेय् हे गनावनी।

- 23 मभिंपि मनुतयसं
 सुलाः सुलाः घुस काइ,
 अले न्याय हे
 अःखतं यानाबी।
- 24 बुद्धि दुपिन्सं
 छु याःसा
 बांलाइ धकाः सी,
 तर मूर्खतयसं
 थःगु मिखा न्ह्याबलें
 उखेथुखें चाहिकाच्वनी।
- 25 मूर्खम्ह कायनं
 अबुया नुगः ख्वयकी,
 मांयात दुःख बी।
- 26 भिंपिन्त दण्ड बीगु
 व बांलाःगु ज्या याःपिन्त
 सजाँय बीगु पायछि मजू।
- 27 सःस्यूपि मनुत
 अप्वः नवाइ मखु,
 दुग्यां दुपि मनुत
 तंम्वइ मखु।
- 28 मूर्ख मनु नं सुम्क च्वन कि
 सःस्यूमह थें खने दइ।

18

म्हुतुया वचन
 मनूया शक्ति खः
 1 याकःचा जक जुइम्ह मनुखं
 थःगु जक बिचाः याइ।

- वं मेपिनिगु खःगु खँ नं
मानय् याइ मखु।
- 2 मूर्खतयसं
थू मथूया बिचाः याइ मखु,
थःगु खँ जक
घःने तयेत स्वइ।
- 3 मखुगु ज्यां मछालापुकी,
अले न्हाय् भुइकी।
- 4 ज्ञानया खँ तःजाःगु गालं
थाहां वयाच्चवंगु
लःया धाःथें खः।
- 5 दोषीया पंलिनाः
निर्दोषम्हयसित द्रुपं बियेगु
पाय्छि मजू।
- 6 मूर्खतयसं ल्वापु थयेगु
धयागु हे
थःपिन्त दाय्केत
धाःगु खः।
- 7 मूर्खतयसं नवायेगु
धयागु हे
थःम्हं थःगु विनाश मालेगु खः।
अले थःगु हे खँय्
तक्यनेगु खः।
- 8 म्वाःमदुगु खँ न्येनेगु धयागु
सवाः वःगु नसा
नये थें खः।
थ्व मनूतयगु नुगः
दुनेथ्यक दुहां वनी।
- 9 अल्छीम्ह मनू
नाश यानाज्जुइम्ह मनू थें खः।
- 10 परमप्रभुयागु नां
बल्लाःगु किल्ला थें खः।

- धर्मीं मनूत थन वनाः
 थःगु रक्षा याये फइ।
- 11 तःमिपिं मनूत
 थःपिनिगु धन सम्पत्तिं हे
 शहरया प्यखें च्वंगु ततःजाःगु
 व बल्लाःगु पःखालं थें
 रक्षा याइ धकाः च्वनी।
- 12 क्वमिलुपिन्त हनाबना तइ।
 घमण्डीत विनाशपाखे
 न्ह्यावनाच्वनी।
- 13 लिसः बी न्ह्यः
 खँ न्यनेगु या,
 मखुसा छ मूर्खं जुइ,
 अले मछालापुकी।
- 14 मनूतयत् म्हं मफइबलय्
 म्वायेगु इच्छां वयात
 लिधंसा बियाच्वनी।
 तर थज्याःगु इच्छा मन्तकि
 मनूतयगु म्वायेगु आशा
 नं फुनावनी।
- 15 सःस्यूपिं मनूतयस्सं
 न्ह्याबले सयकेगु मनसुबा
 तयाच्वनी,
 अले मालाच्वनी।
- 16 सुं तःधंपिं मनूतयत्
 नाप लाये मास्ते वःसा
 कोस्यालि ज्वनाः हुँ।
 थुकिं नापलायेत अःपुकी।
- 17 मुद्दा जुइबलय्
 विपक्षी वयाः
 न्ह्यसः मततले
 न्हापा नवानाच्वंम्ह
 मनूयागु खँ हे

पायच्छि थें च्वनी।

18 निम्हं उतिकं हे
धिसिलाःपिं जुल कि
चिष्टा तयाः त्याःबू क्वःछी।

19 थः दाजुकिजापिन्त
ग्वाहालि या।
अले इमिसं शहरया
बल्लाःगु किल्लां थें
छन्त रक्षा याइ।

ल्लापुं दाजुकिजाया
लुखा तिनाबी।

20 म्हतुया फलं
मनूतय् प्वाः जाइ।

म्हुतुं पिहां वःगु खँग्वलं
मनूतयत् लुधंकी।

21 म्हतुया वचनं
जीवन व मृत्यु क्वःछी।

उकिं थःगु वचनया फल
थःम्हं फयेमाली।

22 मनूतयगु तःधंगु
सम्पत्ति धयागु हे
वया कलाः खः,

अले परमप्रभुया कृपा नं।

23 चीमिपिन्सं लिसः बीबलय्
क्वमिलु जुयाः नवाइ,

तःमिपिन्सं नवाइबलय्
छाक्क नवाइ।

24 गुलि गुलि पासापि
स्यंकाबीपिं नं दु।

गुलि पासापि धाःसा
दाजुकिजा स्वयाः
नं स्याःन्याःपिं जुइ।

19

परमप्रभुया भय काइपिन्त

जीवन दइ

1 बेमान व मूर्ख जुया:

म्वायेगु स्वया:

चीमि व इमान्दार जुया:

म्वायेगु हे बांला:।

2 ज्ञान मदयक जोश जक

दयां मगा:,

हथासं या:गु ज्या स्यनी।

3 मनूतयसं थ:गु हे मूर्खतां

थ:त स्यंकी,

अले परमप्रभुयात

तं क्यनी।

4 धिबां यक्व पासापिं दय्की

धिबा मन्तकि

दुपि पासापिं नं तनावनी।

5 मखुगु साक्षी बीपिन्त

सजाँय मजुइ मखु,

अले मखुगु खँ ल्हानाजुइपिं

बिस्युं वने फइ मखु।

6 दक्वसिनं त:धंपिनिगु नुग:

त्याकेत स्वइ,

सकसिनं बीफुपिन्त जक

पासा दयकेत स्वइ।

7 चीमिपिलिसे

थ:थितित नं तापानावनी,

पासापिं झन गुलि जक

चिलावनेत स्वइ!

न्ह्याक्व हे ल्युल्यु जूसां

चीमिपिन्सं

पासा दय्के फइ मखु।

- 8 ज्ञान कायेगु धयागु
थःम्हं थःत माया यायेगु खः।
थःम्हं कयागु ज्ञान त्वःफिके मते,
थुकि छन्त भिं जुया वइ।
- 9 मखुगु साक्षी बीपिन्त
सजाँय मजुइ मखु।
मखुगु खँ ल्हाइपिं
नाश जुइ।
- 10 मूर्खतयत्त मोजमज्जा
यानाः च्वनेगु मल्त्वः,
अथे हे दासं जुजुयात
शासन यायेगु इन हे मल्त्वः।
- 11 बुद्धि दुपिं मनूतयसं
थःगु तंयात क्वत्यला तइ।
अले नुगलय् स्याःगु खँयात नं
मिखा तिस्सिनाबीगु
इमिगु तःजिगु गुण खः।
- 12 जुजुया तं धयागु
सिंहया सः थें खः,
तर वयागु कृपा
घाँसय् च्वंगु सुतिलः थें खः।
- 13 मूर्खपिं मस्त
बौया निति विनाश खः,
ल्वापुखिचाम्ह कलाः
तिकितिकि
ज्वयाच्च्वंगु लः थें खः।
- 14 छें व धनसम्पत्ति
बौयापाखें वइ,
तर भिंम्ह कलाः

- परमप्रभुयापाखे दइ ।
 15 अल्छीत
 न्ह्यलं जक ब्वानाच्चनी,
 अल्छीत प्वाः
 घालाकाः च्वनेमाली ।
- 16 परमप्रभुया आज्ञा न्यपिन्सं
 जीवनया रक्षा याइ,
 मन्यंपिं सिनावनी ।
- 17 सुनां चीमिपिन्त
 ग्वाहालि याइ,
 वं परमप्रभुयात त्यायव्यूग जुइ,
 वयकलं लिपा पुलाबी ।
- 18 थः मस्तयत् भिंकि
 छाय्धाःसा उकी आशा दइ,
 मखुसा छं
 थः मस्तयत् स्यंकी ।
- 19 तं मभिंपिं मनूतयसं
 न्ह्याबले दुःख बियाच्चनी,
 इमित छकः त्वःतल कि
 न्ह्याबले दुःख बियाच्चनी ।
- 20 सल्लाह न्यनीम्ह
 व वकथं जुइम्ह मनू
 लिपा बुद्धिमान जुइ ।
- 21 मनूतयगु नुगलय्
 थीथी कथंया ग्वसाः
 दयाच्चनी ।
 तर परमप्रभुया ग्वसाः हे
 जक पूवनी ।
- 22 आसाकुति जुयेगु धयागु
 मछालापुसे च्वंगु खँ खः ।
 मखुगु खँ ल्हानाजुयेगु स्वयाः

- चीमि जुयाच्चवेगु बांलाः।
 23 परमप्रभुया भय काइपिन्त
 जीवन दइ।
 परमप्रभुया भय काइपिन्त
 दुःख जुइ मखु,
 अले छं कथंया मभिं जुइ मखु।
- 24 अल्ल्छीतयसं
 ल्हातिइ जाप्ये ला काइ,
 तर म्हतुइ तक हे
 यंकी मखु।
- 25 नागःतुगः यानाजुइपि
 मनूतयत्त सर्जाय बिल कि
 बुद्धि मदुपिं मनूतयसं
 ज्ञान काइ।
 ज्ञान दुपिं मनूतयत्त न्वात कि
 इमिसं अज्ज ज्ञान काइ।
- 26 थः बौयात लुतय याइपिं,
 मांयात पितिनीपिं कायपिं
 मच्छाः मजूपिं
 व इज्जत मदुपिं मनूत खः।
- 27 हे जिमि काय!
 छं सयकेगु सीकेगु ज्या
 न्यनेगु त्वःतल कि
 छ थःगु बुद्धिइ लगय् जुइ।
- 28 मखुगु साक्षी
 न्याययात हिस्याइ,
 अले दुष्टयागु म्हतुं
 दुष्ट खँ नुनाछवइ।
- 29 तःधंछुया जुइपिन्त दण्ड बी,
 मूर्खतयसं ल्हाः नइ।

20

लुँ वहः स्वयाः

भिङ्गु वचन तःधं

1 दाखमघं हाःह याकी,
अय्लाखं ल्वापु हइ।

थ्व नितां त्वनीपिन्के
बुद्धि दइ मखु।

2 जुजुयागु तं धयागु
सिंहयागु सः थें खः,
सुनां वयात तं पिकाय्की,
वयागु ज्यान वनी।

3 मूर्खतयसं
ल्वापु थयेगु स्वइ।

थ्वपाखें
तापायेगु मनूतयगु नितीं
हनेबहः जू।

4 अल्छी मनुखं इलय् पी मखु,
अले लयेगु इलय् वं माली
अयनं वयात छुं हे दइ मखु।

5 मनूतयगु बिचाः
तःजाःगु गालय् च्वंगु लः थें खः,
बुद्धि दुपिं मनूतयसं
थ्वयात सालाः काइ।

6 सकसिनं थःत
विश्वास याये बहःम्ह
मनू खः धकाः धयाजुइ।
तर सुनां अज्याःम्ह मनू
लुइके फइ?

7 धर्मीं मनूत
दोष मदय्क जुइ।

अले परमेश्वरं
वयां लिपाया इमि मस्तयत्

आशिष बियादी।

- 8 जुजु न्याय यायेत
सिंहासनय् च्वनीबलय्
वं मभिं गु फुक्कं हायाछवइ।
- 9 सुनां धायेफु,
“जिगु थःगु नुगः यच्चु,
अले जिं थःगु पाप
हुयाछवये धुन” धकाः?
- 10 परमप्रभुं
गेसु मलाःगु धः ताल्जुयात
यय्कादी मखु।
- 11 छम्ह मचायागु पहःचहलं नं
वयागु चालचलन बांलाः
बांमलाः धकाः सीके फु।
- 12 न्यनेत न्हाय्पं
व स्वयेत मिखा नितां
परमप्रभुं बियादीगु खः।
- 13 घनाः जक जुल कि
छं प्वाः घालाइ
मिखा चाय्काः जुल कि
छं यत्थे नयेत गाइ।
- 14 न्याः वनीपिन्सं
थ्व नं थिकय् जुल,
व नं थिकय् जुल
धकाः भाः याइ,
अले पुलाः वनेवं
भाः यायेफुगुलिइ
थःम्हं थःत च्वछाइ।
- 15 ततःजिगु लुँ, तिसा यक्व दु,
तर ज्ञानं जाःगु वचन ति
तःजिगु तिसा छुं म्दु।
- 16 म्हमस्यूपिं मनूतय्गु

- कालबिलय् जमानी
 च्वनीपि मूर्ख
 मनूतय्गु सम्पत्ति हे
 जमानी तयाबी।
- 17 बेइमान यानाः मुंकूगु सम्पत्ति
 न्हापा ला
 सवाः वःगु नसा थें च्वनी,
 तर याकनं हे
 व म्हुतु जायेक फि जुयाबी।
- 18 भिंगु सल्लाह का,
 अले ताःलाइ,
 सल्लाह मकायेकं
 ल्वाःवने मते।
- 19 अप्वः खँ ल्हाना जुइपिन्सं
 खँ कथुइ थाकातये फइ मखु।
 उकिं, अप्वः खँ ल्हाना जुइपिलिसे
 तापाक हे च्वँ।
- 20 सुनां थः मां बौयात सराः बी,
 वयागु जीवन
 खिउँबलय् मत सी थें जुइ।
- 21 अःपुक दुगु सम्पत्तिं
 भिं याइ मखु।
- 22 मभिंया प्लेसा
 मभिं हे याये धाये मते।
 परमप्रभुयाके भलसा ति।
 वय्कलं फुक्कं ज्यंकाबी।
- 23 गेसु मलाःगु धःतालज्जु
 छ्यलीपिन्त
 परमप्रभुं घृणा यानादी।
- 24 मनूतय्गु लँपु
 परमप्रभुं हे क्वःछिनादीगु दु,
 मनूतय्सं गये यानाः

- थःगु लँपु थुइके फइ?
 25 परमेश्वरयात
 छुं नं देछाये न्ह्यः
 बांलाक बिचाः या,
 मखुसा लिपा
 पस्ताय चाये माली।
 26 बुद्धिमानम्ह जुजुं दुष्टतयत्
 ल्ययाः ल्ययाः सजाँय बी।
 27 झीगु दुनुगःया बिचाः
 परमप्रभुं बियादीगु मत खः,
 थ्वं झीगु नुगःयात कुतुकुली।
 28 परमेश्वरया दया व भलसां हे
 शासकतयगु शासन
 बचय् जुयाच्चवनी।
 29 मनूतयसं
 ल्याय्म्हतयगु तागतयात
 च्वछोइ,
 अले बुराबुरितयगु तुयुसँयात
 हनाबना तइ।
 30 म्हया घाःपालं नं
 मभिं तनावने फु।

21

- परमप्रभु हे हामा खः
 1 जुजुया नुगः परमप्रभुया ल्हातिइ दु,
 गुबलय् मंदइ उबलय्
 वयक्लं थ्वयात खुसिचाया
 लः थें हीकादी।
 2 मनूतयत् थःगु चालचलन
 थःत पाय्छि थें ताइ,
 तर परमप्रभुं इमिगु नुगः
 जाँचय् यानादी।
 3 परमप्रभुयात झीसं छायेगु

- देखा स्वयाः
 छु भिं, छु पाय्छि जू
 व हे याःगु यः।
- 4 तःधंछुया जुइगु मिखा,
 घमण्ड याइगु नुगः
 व मभिंगु ज्याया लिच्चः
 पाप खः।
- 5 बांलाक मेहनत यानाः
 ग्वसाः ग्वयाः याःगु ज्यां
 उलायफुलाय् याइ,
 हथासं याःगु ज्यां
 फ्वगिं यानाबी।
- 6 मखुगु खँ ल्हानाः
 दय्कूगु सम्पत्ति
 ब्वयावनीगु हा थें खः,
 अले कालया स्वःतिपाँय् खः।
- 7 दुष्ट थःपिनिगु हे
 ल्वापुख्यापुं न्हनावनी,
 इपिं भिंगु ज्याखँ यायेत
 मानय् जुइ मखु।
- 8 मखुगु ज्या याइपिनिगु
 लँ बेक्वइ,
 दोष मदुपिनिगु
 लँ तप्यनी।
- 9 ल्वापुखिचा कलाःलिसे
 छखा हे छँय् च्वनेगु स्वयाः
 कःसिया छकुनय्
 याकःचा च्वनेगु बांलाः।
- 10 दुष्ट मनूतयसं
 न्ह्याबले मभिंगु हे
 बिचाः यानाच्चनी,
 इमिसं जःलाखःलायात दया याइ मखु।

- 11 हेस्याइपिन्त सजॉय बीबलय्
 बुद्धि मदुपिं मनूतयसं ज्ञान काइ।
 ज्ञान दुपिं मनूतयत् न्वात् कि
 इमिसं अज्ज ज्ञान काइ।
- 12 तसकं धमींम्ह परमेश्वरं
 दुष्टतयगु ल्ळैय्
 छु छु जुयाच्चन धकाः स्यु,
 वयकलं इमित नाश यानादी।
- 13 सुनां हाःनाः मदुपिनिगु
 ख्वःसः न्यनी मखु,
 वयागु ख्वःसः नं
 सुनानं न्यनी मखु।
- 14 सुचुका ब्यूगु कोस्यालि तं स्यानाबी,
 अले गादने सुचुका ब्यूगु घूसं
 तःधंगु तंयात् नं
 शान्त यानाबी।
- 15 न्याय जुइबलय्
 धमींपिं लयताइ,
 अले दुष्टत गयाइ।
- 16 सु मन् भिंगु लँ त्वःताः
 मभिंगु लँय जुइ,
 व मन् कालया म्हुतुइ लाइ।
- 17 मोजमज्जा जक यानाजुइपिं
 कंगाल जुइ,
 दाखमघ व चिकंयात् ययकीपिं
 गुबलें नं तःमि जुइ फइ मखु।
- 18 दुष्ट मनूतयसं
 धमीं मनूतयत् बीत
 स्वःगु दुःख
 थःपिन्सं हे फयेमाली।

- 19 ल्वापुखिचा
 व कचकच जक
 यानाच्चवनीम्ह
 कलाःलिसे च्वनेगु स्वयाः
 याकःचा मरुभूमिइ
 च्वंवनेगु हे बांलाः।
- 20 बुद्धि दुपिं मनूतयगु छँ
 धन सम्पत्तिं जाइ,
 मूर्ख मनूतयसं
 थःके दुगु नं फुकी।
- 21 धार्मिकता व
 गुबलें मफुइगु मायाया
 ल्यूल्यू जुइपिन्त जीवन् दइ,
 मेपिन्सं हनाबना तइ।
- 22 बुद्धिमानतयसं
 बल्लाःपिं मनूतयगु शहरय्
 हयकाइ,
 अले इमिसं भलसा कयातःगु
 किल्ला थुनाबी।
- 23 थःगु म्हतु व मेयात
 कःघायेफुम्हयसिनं
 थःत दुःखं बचय् याइ।
- 24 तःधंछुया जुइम्ह व फुइँ यानाजुइम्ह
 मनूया नां “हेस्याइम्ह” खः,
 वं तःधंछुया व्यवहार याइ।
- 25 अल्ल्छीत थःपिनिगु हे
 इच्छाया हुनि फुनावनी,
 छायाःसा इमिगु ल्हातिं
 ज्या याइ मखु।
- 26 इमिसं चच्छिं न्हिच्छिं
 लोभ जक यानाच्चवनी,
 तर धर्मीं मनूतयसं न्हाबलें

नुगः मस्याकुसे बियाच्चनी।

27 दुष्ट मनूतयसं

छाःगु बलियात

परमप्रभुं घृणा यानादी,

अज्ज ला मभिंगु मतिइ तयाः

छाःगु ला झन दकलय्

ययकादी मखु।

28 फताहा साक्षी बीम्ह

मनूयागु खँ सुनानं न्यनी मखु,

तर बिचाः यानाः

नवाइम्हयसिगु खँ

सकसिनं ययकी।

29 दुष्टत फुइँ यानाः जुइ,

तर धर्मीं मनूतयसं बिचाः

यानाः जक पलाःछिना जुइ।

30 परमप्रभुयागु विरोधय्

सुं नं मनूया बुद्धि, ज्ञान

व ग्वसाः ताःलाये फइ मखु।

31 लडाइँया निति सल ला

तयार याये फइ,

त्याःबू धाःसा

परमप्रभुया ल्हातिइ दु।

22

धनसम्पत्ति स्वयाः नां तःधं

1 धनसम्पत्ति स्वयाः

नां ल्यययेगु बालाः,

लुँ वहः दइगु स्वयाः

हनाबना तयकाः

च्वनेगु बालाः।

2 तःमि व चीमिया दथुइ

- छता खँ उर्थें दु,
निम्हयसितं परमप्रभुं
दयकादीगु खः।
- 3 बुद्धिमान मनुखं न्हापा हे
दुःख वयाच्चंगु सीका काइ,
अले बचय् जुइ,
तर छुं मस्यूपिं मनूत
तप्यंक व हे लँपुइ वनी,
अले दुःख सी।
- 4 परमप्रभुया भय काल कि
व क्वमिल्लु जुल कि
इज्जत, धन व जीवन दइ।
- 5 दुष्टतयगु लँपुइ कं
व पंगः जक दइ,
थःगु जीवन यःपिं मनूत
थ्व लं तापाक हे जुइ।
- 6 थः मस्तयत् भिंगु लँय् जुइकि,
बुरा जुइकाः तकं
इपिं व हे लँय् जुयाच्चनी।
- 7 चीमिपिं तःमिपिनि दास जुइ।
त्यासा काःम्ह
त्यासा ब्यूम्हयसिया दास जुइ।
- 8 सुनां मभिंगु पी,
वं मभिंगु हे लइ,
अले इमिगु अन्याय नं फुइ।
- 9 नुगः तफाःम्ह मनूयात
आशिष दइ,
छाय्धाःसा वं चीमिपिन्त नं
नके त्वंकेगु याइ।
- 10 कर्पिन्त हेबाय्चबाय्
यानाजुइपिन्त पितिनाछ्व,
अले ल्वापुख्यापु व कचवं हे

दइ मखु।

11 नुगः बांलाःम्ह
व नाइक नवाइम्ह मनूया
जुजु नं पासा जुइफु।

12 परमप्रभुं
भिंगु खँ नुगलय् तइपिन्त
बिचाः यानादी,
अले फताहातय्गु ग्वसाःयात
आशां ध्यानादी।

13 अल्छीतय्सं थथे मतिइ तइ,
“पिने सिंह दु।
जि पिहां वन कि
वं जितः स्याइ।”

14 वेश्याया म्हुतु
तःजाःगु गाः खः,
परमप्रभुया तमय् लाइपि
थुकी कुतुं वनी।

15 मस्तय्गु नुगलय्
म्वाःमदुगु खँ वयाच्चवनी,
तर इमित न्वानाः
थज्याःगु खं तापाकेमा।

16 थःगु सम्पत्ति अप्वय्केत
चीमिपिन्त क्वत्यलिपिं
व तःमिपिन्त कोस्यालि
बियाजुइपिं
फवगिं जुयावनी।

ज्ञानया स्विता खँ

२२:१७-२४:२२

17 बुद्धि दुपिन्सं छु धाल, न्यौं!
जिं स्यनागु खँ नुगलय् ति।

18 थ्वयात नुगलय् तयाः
म्हुतुं नवायेबलय्

- छिमित आनन्द वइ।
 19 परमप्रभुयात
 विश्वास याये फयेमा धकाः
 थौं जिं थ्व खँ छन्त स्यनाच्चना,
 खः, छन्त हे स्यनाच्चना!
- 20 जिं छिमित
 भिंगु सल्हासाहृति जाःगु
 व बुद्धिं जाःगु स्विता खँ
 च्वयाबियागु मखु ला?
- 21 छिमिसं सत्य खँ थुइमा,
 अले छिमिथाय्
 न्यंके छवयाहइपिन्त थुइकाः
 बी फयेमा धकाः
 च्वयाबियागु मखु ला?
- 22 चीमिपिन्त फत धकाः
 क्वत्यले मते।
 हाःनाः मदुपिन्त अदालतय्
 ध्वंलाये मते।
- 23 छायाधाःसा परमप्रभुं
 इमिगु मुद्दा स्वयादी।
 अले इमित लुतय् याःपिन्त
 वयकलं लुतय् यानादी।
- 24 तंगुलु मनूतलिसे जुइ मते।
 25 मखुसा छिपिं नं इपिं थें हे
 जुयावनी।
 अले थथःम्हं गालय् दुनी।
- 26 मेपिनिगु त्यासाया जमानी
 च्वने मते।
- 27 छुं जुयाः छं पुले मफुत धाःसा
 छ घनेगु लासा तकं

थनायनी।

28 थः पुर्खा तयावंगु लागाया चिं
चीकाछवये मते।

29 छिमिसं थःगु ज्याय् जाःम्ह
मनूयात खं ला?
वं लाःलाःपिं मनूतयगु
ज्या यायेगु स्वयाः
जुजुयागु ज्या याइ।

23

1 सुं तःधंम्ह मनूनापं नयेबल्य्
छिमिसं थःगु न्ह्यःने
सु दु धकाः लुमकि।

2 छ तसकं हे नगुलु जूसा
थःत बांलाक कःघा।

3 वं न्ह्यःच्याकूगु भ्वजय्
लोभ याये मते,
छाय्धाःसा वं झंगःलायेत
स्वःगु नं जुइफु।

4 तःमि जुइत यक्व
घ्वंघ्वंस्यानाजुइ मते।
बुद्धिमान जुयाः थःत कःघा।

5 मिखाफुति याये मलावं
धनया पपू बुया वइ,
अले इमा ब्वः थें ब्वयावनी।

6 कन्जुस मनूयाथाय् भ्वय् वने मते,
वयागु माकुगु व साःगु
भ्वयया लोभ याये मते।

7 इमिसं धायेत ला

“भपि, भपि” धाइ,
 दुनुगलं धा:सा धयाच्चवनी मखु।
 इमिसं न्ह्याबलें धिबाया मू
 बिचा: यानाच्चवनी।
 8 छं न:गु फुक्कं ल्हयेमाली,
 अले छं इमित च्वछाया:
 खँ ल्हा:गु सिति वनी।

9 मूर्खतलिसे ज्ञानयागु
 खँ ल्हाये मते,
 इमिसं ध्वयात
 हेबायचबाय् याइ।

10 थ: पुर्खा तयाथकूगु
 लागाया चिं चीके मते,
 हा:ना: मदुपिनिगु जग त्यला:
 काये मते।

11 छाय्धा:सा इमिगु सम्पत्ति
 लिपयानाकाइम्ह
 दक्वसिबय् बल्ला:म्ह परमप्रभु दु।
 वय्कलं छिमिगु विरोधय्
 मुद्दा ल्हनादी।

12 छु उजं ब्युगु ख: न्यँ,
 ज्ञानयागु खँय् न्हाय्पं ब्यु।

13 मस्तयत्त न्वायेगु दिके मते,
 सजाँय बीवं इपिं सिनावनी मखु।

14 थुकिं इमिगु जीवन बचय् जुइ।

15 हे जिमि काय,
 छंगु नुग: बुद्धिं जा:सा

- जिगु नुगः लयताइ।
 16 छंगु म्हृतुं खःगु खँ नवात कि
 जि दुनुगलं लयताये।
- 17 पापीतलिसे नुगः मुइके मते,
 तर सदां परमप्रभुया
 भय कयाच्चँ।
- 18 थुकिं यानाः छन्त सिरपाः दइ,
 छ आशां घाइ मखु।
- 19 हे जिमि काय् न्यँ,
 अले बुद्धिमान जु।
 थःगु नुगः खःगु लँपुइ लाकि!
- 20 अय्लाः त्वनाजुइपिलिसे
 जुइ मते,
 नगुलुतलिसे जुइ मते,
- 21 छायाधाःसा अय्लाःगुलुत
 व नगुलुत फ्वगिं जुयावनी।
- न्हाबले नयेगु
 व घनेगु जक
 याना जुल धाःसा
 छं भ्वाथः लं फिनाजुये माली।
- 22 थःत दयक्मह
 थः बौया खँ न्यँ।
 अले बुरी जूमह थः मांयात
 हेला याये मते।
- 23 सत्य, बुद्धि, दुग्यां व भिगु खँ
 कायेगु स्व!
 थुमित मी मते।
- 24 धर्मीं मनूया बौ
 लयतायेथाय् दु,

- अज्याःम्ह बौ
दुनुगलं लयताइ।
- 25 थः मां बौयात लयतायकी,
थःत बुइक्म्ह मांयात
लयतायकी।
- 26 हे जिमि काय्!
थःगु नुगः जितः ब्यु।
अले थःगु मिखा
जिगु लँय् लाकि।
- 27 छाय्धाःसा वेश्यात तःजाःगु गा खः,
अले स्यंम्ह मिसा छगू तुं खः।
- 28 इमिसं दाखुँतयसं थें
पियाच्च्वनी,
अले मनूतयत्त स्यंकी।
- 29-30 सु मनू अयलाख्य
भुलय् जुयाच्च्वनी,
न्ह न्हगु अयलाः त्वनाजुइ,
व मनूयात न्ह्याबलें दुःख जुइ।
न्ह्याबलें ख्वयाजुये माली,
ल्वानाजुये माली,
म्वाःसां म्वाःसां घाःपाः
जुइकाः जुये माली,
मिखा ह्याउँकाः जुये माली।
- 31 ह्याउँगु दाखमघ हे जूसां
उकी नुगः क्वसाय्के मते।
ख्वलाय् लुइबलय्
थ्व ज्वाल्ल च्वनी,
अले साइख्वाः वःसां
ल्वःवंके मते।
- 32 कन्हय् खुन्हु सुथय्

- छन्त बिख दुम्ह
 सर्प न्याः थें जुइ।
- 33 मिखाया न्ह्यःने
 अजू चायापुगु लु लुया वइ,
 अले त्याजिक नवाये
 व बिचाः याये तकं फइ मखु।
- 34 छ जहाजया थामय् हुस्लुंपुयाः
 समुद्रय् वनाच्च्वंम्ह
 नांजवाः थें जुइ।
- 35 अले छं धाइ,
 “जितः इमिसं दाल,
 तर जिं मचाः।
 इमिसं जितः
 गुबलय् दाल धकाः नं
 जिं मचाः।
 जि गुबलय् न्ह्यलं चाइ,
 अले हाकनं त्वने फइ?”

24

- 1 दुष्ट मनूतलिसे
 नुगः मुइके मते,
 इपिं लिसे जुइगु
 मतिइ हे तये मते।
- 2 छायाधाःसा इमिगु नुगलय्
 ल्वायेगु व स्यायेगु
 खँ जक दइ,
 अले दुःख बीगु जक
 खँ ल्हाना जुइ।
- 3 बुद्धिया जगय् छँ नीस्वनी,
 अले दुयंगु बिचालं
 थ्वयात बल्लाकी।
- 4 गुगु छँय् ज्ञान दइ,

उकिया क्वथात
मू वंगु व बाबालाःगु
सामानं छाथपी।

5 बुद्धिमानम्ह मनू
बल्लाःम्ह मनू स्वयाः
शक्तिशाली जुइ।
बल स्वयाः बुद्धि तःधं।

6 उकिं, ल्वाःवने न्ह्यः
बांलाक बिचाः यायेमाः
तःम्हयसिगु सल्लाह न्यनाः
ल्वाःवंसा जक त्याके फइ।

7 मूर्खतयगु निति बुद्धि धयागु
तःजाःगु पहाड थें जुइ।
ततःधंगु खँय सहलह जुइबल्य
इमिसं छुं हे खँ तये फइ मखु।

8 न्ह्याबलें मभिंगु जक
ग्वसाः ग्वयाजुइपिं
दुःख बीपिं धकाः नां जाइ।

9 मूर्खतयगु ग्वसाः पापं जाइ।
कर्पिन्त हेबाय्चबाय् जक
याइपिं मनूतयत्
सकसिनं मययकी।

10 दुःखया इलय्
लिचिलिपिं मनूत
गुबलें न्ह्याज्याये फइ मखु।

11 अन्याय यानाः
स्यायेत्यपिन्त बचय् या!
इमित त्वःतकेत लिज्याये मते।

12 “थ्व जिगु ज्या मखु” धकाः

लिज्याये मते।
 परमेश्वरं सकसिगुं नुगःया खँ स्यु,
 अले वय्कलं छिमित नं
 स्वयाच्चनादीगु दु।
 वय्कलं छिमिगु नुगलय्
 छु दु धकाः स्यु।
 वय्कलं सुनां छु छु याःगु दु,
 व हे कथं लिच्चः बियादी।

13 हे जिमि काय्!
 कस्ति न, छायधाःसा व साः,
 हाप्वलय् च्वंगु कस्ति
 चाकुसे च्वं।

14 अथे हे बुद्धि नं
 छंगु नुगःया निति
 चाकुसे च्वनी।
 छं बुद्धियात काल धाःसा
 छंगु आशा सिति वनी मखु।

15 दुष्ट मनूतयसं थें
 भिंपिं मनूतयत् लुतय् यायेगु
 ग्वसाः ग्वयाः जुइ मते।
 अले इमिगु छँनं इमित पितिने मते।

16 भिंपिं मनूत
 न्हय्कः क्वदःसां
 हाकनं दना वइ।
 तर दुष्ट मनूत
 छकः विपत्ति वल कि हे
 क्वदःगु क्वदलं तुं जुइ।

17 थः शनूतयत्
 विपत्ति वल धकाः

लयताये मते,
इपि क्वःदल धकाः
लयताये मते।

18 मखुसा परमप्रभु छिपि खनाः
लयतायादी मखु,
अले इमित सजाँय
बियादी मखु।

19 दुष्ट मनूतयसं यानाः
तं पिकाये मते,
दुष्टत खनाः
नुगः मुइके मते।

20 छायाःसा दुष्टतयगु
भविष्य धयागु हे दइ मखु,
इमिगु भविष्य खिउँसे च्वनी।

21 हे जिमि काय!
परमप्रभुया भय का,
अले जुजुयात हनाबना ति।
अले विद्रोह यानाजुइपिलिसे
जुइ मते।

22 इपि घौपलखं हे
नाश जुयावनी।
परमप्रभु व जुजुं
गज्याःगु सजाँय बियादी धकाः
सुनां छु स्यू?

ज्ञानया मेमेगु खँ

23 बुद्धि दुपिनिगु नितिं
मेमेगु खँ नं दनि,
न्याय यायेबलय्
पक्षपात यायेगु बांमलाः।

24 सुनानं दोषी मनूयात

दोष मदुम्ह
 धकाः धाल धाःसा
 वयात सकसिनं
 सराः बी, घृणा याइ।

25 दोषी मनूयात
 सजौय ब्यूम्ह न्यायाधीशया
 भि जुया वइ,
 अले वयागु नां नं जाइ।

26 खःगु लिसः पासाया चिं खः।

27 न्हापां थःगु बुँज्या
 नि सिधय्कि,
 अले थःगु नसात्वँसाया
 व्यवस्थाया,
 अले जक छँ दनेगु ज्या या।

28 थः जःलाखःलाया विरोधय्
 कारण मदय्क
 साक्षी बियाः जुइ मते।
 अले मखुगु खँ ल्हाना जुइ मते।

29 अले थथे धाये मते,
 “वं जितः याः थें
 जिं नं वयात याये,
 जिं वयात ब्वलासाये।”

30 जि अल्छी व मूर्ख मनूयागु
 बुँ व दाखक्यब जुयाः वना।

31 अन न्हाथासं
 कं बुयावयाच्चंगु
 व झालं बुँ त्वपुयाच्चन।

ल्वहंया पःखाः नं
 थाय् थासय्
 दुनावयाच्चन।

32 व खनाः
 जिगु नुगलय् खँ वल,
 अले छु सय्काः कयाः धाःसा,

- 33 पलखया न्ह्यः,
 पलखया न्ह्यलं ब्वानाः
 ल्हाः प्वःचिनाः
 पलख झासु लन कि हे
- 34 छंके गरीबी दाखुं थें
 व मगाःमचाः ल्वाभः
 ज्वनातःम्ह मनू थें वइ।☆

सोलोमनया मेमेगु उपदेश

25

२५-२९

- 1 सोलोमनया थ्व उपदेशत
 यहदाया जुजु हिजकियाया
 मनूतयूसं ल्ह्यायातःगु खः,
 2 परमेश्वरं सुचुकातःगुलिइ हे
 झीसं वय्कःयात हने।
 अले जुजुपिन्त इमिसं
 थ्व खँ उलाः अर्थ
 कनाब्यगुलिइ हे हने।
 3 छम्ह जुजुया नुगलय्
 छु दु धयागु
 सुनानं सीके फइ मखु।
 वयागु बिचाः आकाश थें तःजाः,
 अले पृथ्वी थें तःगाः।
 4 वहःयात श्द्रु या,
 अले तिनि वहःकःमिं
 उकियात छुं दय्के फइ।
 5 मभिंपिं मनूतयत्त जुजुपाखें
 तापाक ति,
 अले तिनि न्यायया शासन
 याये फइ।

☆ 24:34 २४:३३-३४ हितो ६:१०-११

- 6 जुजुया न्ह्यःने च्वनेबलय्
जि तःधंम्ह मनू खः धकाः
क्यनेत स्वये मते।✧
- 7 जुजुं थःम्हं हे सःताः
आसनय् फ्यतुकूगु बांलाः
तःधंपिं मनूतयगु न्ह्यःने
क्वह्यंकाः च्वनेगु स्वयाः।
- 8 थःम्हं खंगु खँयात हथाय् चायाः
अदालतय् यंके मते।
मेम्ह साक्षीं वयाः छंगु खँ
फताहा साबित यानाबिल धाःसा
मछालापुका च्वनेमालीं।
- 9 थः जःलाखःलानाप
ल्वापु जुल धाःसा
कर्पिनिगु गुप्ति खँ प्वले मते।
- 10 मखुसा छन्त सकसिनं खँ
मथाःम्ह धकाः धाइ।
अले छं थःगु इज्जत गुबलें नं
लिफ्यानाः काये फइ मखु।
- 11 माःगु इलय् माःकथं
नवायेगु धयागु
वहलय् लुँ थुने थें खः।
- 12 सःस्यूम्ह मनुखं ब्वःब्यूगु नं
न्यनीगु न्हायपंया निंति लुँयागु तिसा स्वयाः मू वं।
- 13 विश्वास याये बहःम्ह दूतं
थः मालिकया नुगःयात
सामाज्याया इलय् ख्वाउँ लखं थें
सिचुकाबी।
- 14 थःम्हं बी धकाः

- बचं बियाः मबीमह मनू
 नँन्यायाः वा मगाः थें खः ।
- 15 सह यायेफत धाःसा
 शासकयात नं ह्यय्के फइ।
 अले नाइसे च्वंगु खं
 क्वँय्यात नं नाय्केफु।
- 16 कस्ति नं माक्वं अप्वः नल कि
 वाक्क वइ।
- 17 थःथितिपिन्थाय्
 यक्व वने मते।
 मखुसा वाक्क वय्काः
 इमिसं मयय्का हइ।
- 18 थः पासायात
 मखुगु पाःयायेगु धयागु
 वयात तरवारं पालेगु थें खः,
 भालां सुइगु थें खः,
 अले वाणं कय्केगु थें खः।
- 19 दुःख जुइबलय् मदुमह पासा
 किलं नःगु, स्याःगु वा
 व खुत्यां काःगु तुति थें खः।
- 20 दुःखं कःमह मनूया न्ह्यःने
 म्ये हालेगु धयागु
 तसकं चिकुबलय् लं त्वकाबी थें,
 अले घालय् चि हलाबी थें खः।
- 21 थः शत्रु घांलाःसा
 वयात नयेगु ब्यु,
 अले पित्याःसा
 वयात त्वनेगु ब्यु।
- 22 थथे यात धाःसा
 मछालाः वयागु ख्वाः
 ह्याउँसे च्वनी,

- अले परमप्रभुं छन्त सिरपाः बी।☆
 23 उत्तरया फसं वा वयकी थें
 म्वाःमदुगु खं तं वयकी।
 24 ल्वापुखिचाम्ह कलाःलिसे
 छखा हे छैय् च्वनेगु स्वयाः
 कःसिया छकुनय्
 याकःचा च्वनेगु बांलाः।
 25 तापाकं वःगु भिंगु बुखें
 प्याय्चाःम्हयूसित
 ख्वाउँ लः लुये थें खः।
 26 दुष्ट मनूतयगु खैय् जुइम्ह
 धर्मीं मनू
 फोहर वांछवयातःगु
 लः थें खः।
 27 कस्ति अप्वः नयेगु बांमलाः।
 अथे हे थःत अप्वः
 तःधकेगु नं बांमलाः।
 28 थःम्हं थःत
 कःघाये मफुम्ह मनू
 पःखाः मदुगु शहर थें खः।

26

- थःम्हं म्हगु गालय्
 थः हे कुतुं वनीं
 1 मूर्ख मनूयात तःधकेगु धयागु
 ताल्लां च्वापु गायेगु
 व सामाज्यां वा वयेगु थें खः।
 2 म्वाय्कं म्वाय्कं ब्यूगु सराः
 लगय् जुइ मखु।
 थ्व ला चखुंचा थें

- भूर् ब्वयावनी,
अले इखुंचा थें ब्वाँय वनी ।
- 3 सलयात कोर्री,
गधयात लुगामं थें
मूर्खयात नं कथिं दायेमाः ।
- 4 मूर्खतयगु न्ह्यसःया
लिसः बी मते,
मखुसा छ नं
इपिं थें हे मूर्ख जुइ ।
- 5 मूर्खयागु न्ह्यसःया
लिसः बिल कि
वं थःत बुद्धिमान
तायकाच्चंगु खः हे
धकाः च्वनी ।
- 6 मूर्ख मनूया ल्हातिं बुरखें
छवयेगु धयागु
थःगु तुतिइ थःम्हं पां
पाले थें खः,
अले थथःम्हं दुःख
मालेगु खः ।
- 7 मूर्ख मनुखं
उपदेश बीगु धयागु
लंग्राम्ह मनू ब्वाँय वने थें खः ।
- 8 मूर्ख मनूयात हनेगु धयागु
खिपतय् ल्वहं चिनाः
वाँछवये थें खः ।
- 9 मूर्ख मनुखं उपदेश बीगु
अय्लाखं काःम्ह मनुखं
थःगु ल्हातिइ कःगु कं
लिकायेत स्वये थें खः ।
- 10 मूर्ख मनू

व लँय् वःपिं मन्तयत्
ज्याय् तयेगु धयागु
लाः लाः थे वाणं कयके थें खः।

11 खिचां थःम्हं ल्हःगु
हानं नः वइ थें
मूर्खतयसं नं
हानं हानं मूर्खं ज्या याइ।

12 थःम्हं थःत बुद्धिमान
तायकीम्ह मनु छं खनाः ला?
वयागु स्वया ला बरु मूर्खम्हयसिगु निति यक्व आशा दइ।

13 अल्छीतयसं थथे मतिइ तइ,
“पिने लँय् सिंह दु,
गल्लि गल्लिइ
चाःहिलाच्चवंगु दु।”

14 लुखा थःगु कब्जाय् जक
मूपुलाच्चनी,
अथे हे मूर्खं नं लासाय् जक
मूपुलाच्चनी।

15 अल्छीतयसं
थःगु ल्हाः भुइ ला तइ,
तर ल्हाः ल्हनाः
नयेत तक हे थाकु चाइ।

16 अल्छीतयसं
थःत खःगु लिसः बी फुपि
न्हयम्ह मनूया स्वयाः
बुद्धिमान तायकाः जुइ।

17 कर्पिनिगु ल्वापुइ
ल्हाः तयेगु धयागु
वेंचाः खिचायागु न्हायपं
ज्वने थें खः।

- 18-19 कर्पिन्त धोखा बियाः
 “जिं ला ख्याः जक यानागु”
 धाइम्ह मन्
 मिप्वाः व ग्यानापुगु धनुष वाण
 ज्वनाजुइम्ह वें थें खः।
- 20 सिं मन्तकि मि सी,
 अथे हे खँसुवाःत मन्तकि
 ल्वापुख्यापु मदयावनी।
- 21 बुलुमिया निति ह्यंग्वाः,
 मिया निति सिं थें
 ल्वापुया निति ल्वापुखिचा!
- 22 खँसुवाःतयगु खँ
 सवाः वःगु नसा थें
 माकुसे च्वनी,
 अले थ्व मनूतयगु दुनुगः
 थयंक दुहां वनी।
- 23 चाया थलय् वहः सियातः थें
 दुष्ट मनूतयगु म्हुतुसि
 चुल्लुसे च्वनी।
- 24 दुष्टतयसं माकुगु खँ ला ल्हाइ,
 इमिगु नुगलय् धाःसा
 घच्चायापुगु खं हे थायकयाच्वनी।
- 25 थज्याःपि मनूतयगु माकुगु खँय्
 विश्वास याये मते।
 छाय्धाःसा इमिगु नुगः
 न्हयगू मभिगु बिचालं
 जायाच्वनी।
- 26 इमिसं थःपिनिगु मभिगु
 बिचाः ला
 सुचुका तइ,

- तर मभिङ्गु ज्या ला
सकसिनं खनी।
27 सुनां गाः म्हुइ,
व थः हे गालय् कुतुं वनी।
सुनां ल्वहं ग्वारातुइकी,
लिखतं वयाः
वयात हे लाःवइ।
28 मखुगु खँ ल्हाइगु म्हुतु
वया थः हे शत्रु जुइ।
पिचुगु म्हुतु सर्वनाश हइ।

27

- थथःम्हं तःधने मते
1 कन्हय्यागु खँय् फुइँ
त्वःताजुइ मते।
छाय्धाःसा कन्हय् छु जुइ
धकाः छं मस्यू। ✨
2 थथःम्हं तःधना जुइ मते,
बरु मेपिन्त तःधके ब्यु।
3 ल्वहं व फि इयातुसे च्वनी,
तर मूर्खतयसं यानाजुइगु दुःख
झन दकलय् इयातु।
4 तं धयागु तसकं छाः,
अले ग्यानापु,
तर नुगः मुइकेगु धयागु
थ्व स्वयां ग्यानापु।
5 खने मदुगु माया स्वयाः
न्ह्यःने हे ब्वःब्युगु बांलाः।
6 पासां नुगलय् स्याकूसां
ग्याये म्वाः,

✨ 27:1 २७:१ यहो ४:१३-१६

तर शत्रुया चुप्पा नं
ग्यानापुसे च्वनी।

7 प्वा: जाल कि
कस्ति नं यइ मखु,
नयेपित्यात कि
खायुगु नं साइ।

8 छैनं तापा:म्ह मन्
स्वलं तंम्ह झंग: थें ख:।

9 अन्तर व धुंया नस्वालां
नुग: चंचंधाइ,
तर भिंम्ह पासाया स्वापु
व स्वयां नस्वाइ।

10 थ: पासा व
थ: बौया पासायात
त्व:ते मते।

थ:त दु:ख जुइबल्य्
थ: दाजुकिजायाथाय्
ग्वाहालि फ्वंवने मते।
तापा:पिं दाजुकिजां स्वया:
सन्तीक च्वपिं ज:लाख:लां हे
ग्वाहालि याइ।

11 हे जिमि काय्!
बुद्धि दर्याकि
अले जि लयताये,
अले जित: कुंखिनिपिन्त
जिं लिस: बी फइ।

12 स:स्यूपिन्सं थ:त आपत
वयेत्यंगु न्हापां हे वा:चाय्की,
अले बचय् जुइत स्वइ।
ग्वाज्य:त धा:सा
तप्यक हे आपतय् तक्यंवनी,

- अले दुःख सी।
- 13 म्हमस्यूम्ह मनूयागु
जमानी च्वनीम्ह मनूयाके
जमानी कायेगु या।
- 14 सुनानं सुथ न्हापां ततःसलं
जःलाखःलायात
सुवाः बिल धाःसा
व सराः थें खः।
- 15 ल्वापुखिचाम्ह कलाः
बर्खा मदिक्क
वयाच्वनीगु वा थें खः।
- 16 वयागु कचकचयात
पनेगु धयागु
फय्यात पने थें खः,
अले चिकंयात
ज्वनेत स्वये थें खः।
- 17 नँयात नं हे ज्वय्की थें
पासां पासायात ज्वय्की।
- 18 सिमायागु सुसाःकुसाः
याइम्हय्सिनं
उकियागु फल नं नयेखनी।
- थः मालिकयात
बिचाः याइम्हय्सित
सकसिनं च्वछाइ।
- 19 मनूया ख्वाः लखय्
खने दइ थें
मनूया नुगलं मनू म्हसी।
- 20 मृत्यु व विनाश गुबलें
लुधनी मखु।
अथे हे मनूतय्गु इच्छा नं
गुबलें लुधनी मखु।
- 21 लुँ व वहःयात मिइ तयाः
जाँचय् याइ थें

मनूतयत् नं

इमित याइगु हनाबनां
जाँचय् याइ।

22 मूर्खतयत् घलय् तथा:

जाकि क्यः थें
क्यःसां

इमिसं मूर्ख ज्या त्वःती मखु।

23 थः फैबथांया

सुसाःकुसाः या,

24 छायाःसा

धनसम्पत्ति सदाया निति
दयाच्चनी मखु।

मुकुट पुस्तां पुस्ता तक
ल्यनाच्चनी मखु।

25 घाँय्म्वः लये धुंकाः

न्हगु घाँय् बुया वइ,

उबलय् तकं

गुँच्चय् च्वंगु घँजा मुनी।

26 फैतय्पाखें छन्त कापः दइ,

अले च्वलय् मियाः

वःगु धिबां बुँ न्याये फइ।

27 च्वलय्चिया दुरु छन्त,

छं छँजःपिन्त

व छं च्यःभ्वातियात तकं

त्वनेत दइ।

28

विश्वास याये बहःम्ह मनूयात

आशिष दइ

1 सुनानं लिना महःसां

दुष्ट मनूत

बिस्युं बिस्युं जुइ,

- धर्मीं मनूत धाःसा
सिंह थें मग्यासे च्वनी।
- 2 देशय् ल्वापु जुइबलय्
तःम्ह नेतात बुया वइ,
तर दुग्यां दुम्ह नेतां
देशयात न्हाः याइ।
- 3 हाःनाः मदुपिन्त क्वत्यलिपिं
दुष्ट मनूत
बाली स्यंकीगु वा थें खः।
- 4 व्यवस्था मानय् मयाइपिन्सं
दुष्टतयत् तःधंकी,
तर व्यवस्था मानय् याइपिन्सं
इमिगु विरोध याइ।
- 5 दुष्ट मनूतयसं न्याय धयागु
छु धकाः सी मखु,
परमप्रभुयात मानय् याइपिन्सं
थ्व खँ बांलाक सी।
- 6 तःमि व मभिं मनू जुयेगु स्वयाः
चीमि व भिं मनू
जुयाच्वनेगु हे बांलाः।
- 7 सुनां परमेश्वरया व्यवस्था मानय् याइ,
व बुद्धि दुम्ह काय् खः।
नगुलुपिलिसे जुइपिन्सं
थः बौयात मछालापुकी।
- 8 सुनां अप्वः ब्याज कयाः
धिबा मुंकी,
वयागु सम्पत्ति हाःनाः मदुपिन्त
ग्वाहालि याइपिनिगु
ल्हातिइ वनी।
- 9 व्यवस्था मानय्

मयाइम्हयसिगु प्रार्थना तकं
परमेश्वरयागु निति
घच्चायापुसे च्वनी।

10 भिंपि मनूतयत्त मभिंगु लँय्
यंकीपिं मनूत
थःम्हं म्हगु गालय् थः हे लाइ।
तर भिंपिं मनूतयत्त
सिरपाः दइ।

11 तःमिपिं मनूतयसं
थःपिन्त बुद्धिमान् तायकी,
तर दुग्यां दुपिं चीमिपिं मनूतयसं
इमित बांलाक म्हसीकी।

12 भिंपिं मनूत त्यात कि
सकलें लय्ताइ,
दुष्ट मनूत थाहां वल कि
मनूत सुला जुइ।

13 थःगु पापया पश्चाताप
मयात कि
छ गुबलें थाहां वये फइ मखु।
छं थःगु पापया पश्चाताप यानाः
त्वःतल धाःसा
परमेश्वरयागु दया माया
छन्त दइ।

14 परमप्रभुया भय काइपिन्त
आशिष दइ,
अतेरि जुयाच्च्वंपिं
नाश जुयावनी।

15 बमलाःपिन्त क्वत्यला जुइपिं
दुष्ट शासकत
तस्सलं हालीम्ह सिंह
व हय्कायेत वःम्ह भालू थें

ग्यानापुसे च्वनी ।

16 विवेक मदुम्ह शासक

मूर्खम्ह व नुगः छाःम्ह खः ।

तर मखुगु ज्यां कमय् याःगु

धनयात मयय्कीम्हयसित

ताः आयु दइ ।

17 मनू स्यानाः

आछु कना जूम्ह मनू

मसीतले बिस्युं जुयाच्च्वनी,

वयात सुनानं ग्वाहालि याये मते ।

18 इमान्दार जु,

छन्त न्ह्याबले रक्षा याना तइ,

बेमान जुल कि

आकाझाकां

छ पतन जुयावनी ।

19 मेहनत याइम्हयसित

नयेत यक्व अन्न दइ,

ई सिति छवइम्ह मनुखं

दुःख जक सी ।

20 विश्वास याये बहःम्ह मनूयात

गाक्क आशिष दइ,

याकनं तःमि जुइत स्वइम्ह

मनूयात सजॉय बी ।

21 पक्षपात यायेगु बांमलाः ।

तर छपा मरिया नितिं

मनूतयसं मभिंगु ज्या याना जुइ ।

22 लोभी मनूत तःमि जुइत

हथाय् चाया जुइ,

तर गुलि याकनं थःके

छुं मदयावनी धयागु

इमिसं सी हे मखु।

- 23 पिचुगु म्हृतुयात स्वयाः
 न्वाइगु म्हृतुयात हे
 लिपा सकसिनं च्वछाइ।
- 24 थः मां बौयात लुतय् यानाः
 मभिंगु याना धकाः
 मतिइ मतइपिं
 मनूत खँ थें खः।
- 25 लोभी मनूतयसं
 ल्वापुथया जुइ,
 तर परमप्रभुयात विश्वास
 याइपिं मनूत च्वजाया वइ।
- 26 थःगु बिचारं जक जुइपिं
 मनूत मूर्ख खः,
 सःस्यूपिन्सं धाःगु खँ न्यनीपिं
 मनूत सुरक्षित जुइ।
- 27 मगाःमचाःपिन्त ब्यु,
 छिमित गुबलें मगाःमचाः
 जुइ मखु।
 सुनां इमिगु च्यूताः तइ मखु,
 इमित सकसिनं सराः बी।
- 28 दुष्ट मनूतयसं शासन यात कि
 मनूत सुला जुइ,
 तर गुबलय् दुष्टत नाश जुइ,
 धर्मी मनूत थाहां वइ।

29

परमप्रभुयात मानय् याइपिन्सं
 मगाःमचाःपिन्त स्वइ
 1 न्ह्याक्व न्वाःसां महुपिं मनूत

- न्ह्याक्व पनेत स्वःसां
 छन्हु आकाझाकां
 नाश जुयावनी।
- 2 धर्मीतयसं शासन यात कि
 सकलें लयताइ,
 दुष्टतयसं शासन यात कि
 न्ह्याथासं दुःख जक जुइ।
- 3 बुद्धिया ल्यूल्यू जुइम्हयसिनं
 थः मां बौयात लयतायकी।
 वेशयातयथाय् जुइम्हयसिनं
 थःगु सम्पत्ति फुकी।
- 4 जुजुं न्यायया पँ लिनाजुल कि
 देश बल्लाइ,
 तर जुजुं धिबाया पँ लित कि
 देशया नाश जुइ।
- 5 थः पासापिन्त फुरफुरे याना
 जुइपिन्सं
 थःम्हं थःत जाः ग्वइ।
- 6 मभिंपिं मनूत थःगु हे पापया
 जालय् लाइ।
 तर धर्मींपिं मनूत
 तसकं लयतायाजुइ।
- 7 धर्मीं मनूतयसं
 चीमिंपिं मनूतयत्
 गुकथं थकायेगु धकाः
 बिचाः याइ।
 दुष्ट मनूतयत् थुकिया
 च्यूताः तकं दइ मखु।
- 8 मेपिन्त हेबाय्चबाय्
 यानाजुइपिन्सं देन्यंक
 हल्ला याना जुइ,

तर बुद्धिमान मनूतयसं
तंयात पनी ।

- 9 बुद्धिमानम्ह मनुरखं मूर्खतयत्
अदालतय् मुद्गा तयाः
जुल धाःसा
थःत लायबुइकेगु व इमित
न्हीकेगु बाहेकं छुं जुइ मखु ।
- 10 ज्यानमारातयसं भिंपि
मनूतयत् ययकी मखु,
तर धर्मी मनूतयसं इमित
बचय् याइ ।
- 11 मूर्ख मनूतयसं थःगु तं
क्यना जुइ,
तर बुद्धिमानतयसं पना तइ ।
- 12 शासन याइम्हयसिनं
मखुगु खँ न्यनाजुल धाःसा
वया भारदारत फुक्कं
मखुगु खँ ल्हाइपि जुइ ।
- 13 चीमिपि व इमित
क्वत्यलातःपिनि दथुइ
छता खँ उत्थे दु,
निम्हयसित नं परमप्रभुं
स्वयेत मिखा बियातःगु दु ।
- 14 चीमिपिन्त नं उतिग्यंक
न्याय याइम्ह जुजुं
सदांया निरिति शासन याइ ।
- 15 अनुशासनं मस्तयत् बुद्धि बी,
थःयत्थे जुइपि मस्तयसं
थः मांयात मछालापुकी ।
- 16 दुष्टत अप्वल कि

- पाप नं अप्वइ,
तर धर्मीतयसं छन्हु इपि
न्हनावंगु स्वये खनी।
- 17 थःकाययात कजय
याना तल धाःसा
छन्त शान्ति दइ,
अले नुगःयात आनन्द दइ।
- 18 परमेश्वरं क्यंगु लँय् मजूपि
मनूत यःयःथें जुइ।
परमेश्वरया व्यवस्था मानय
याइपि मनूत धन्य जुइ।
- 19 खं जक च्यःभ्वातियात
भिके फइ मखु,
इमिसं छंगु खँ ला थुइ,
तर धाःथें याइ मखु।
- 20 लाः लाः थे नवानाजुइपिनिगु
स्वयाः ला
मूर्खतयगु हे आशा दइ।
- 21 च्यःतयत्त मचांनिसें हे
इमिसं धाःधाःगु बियातल कि
लिपा इमिसं छिमिगु फुक्कं
लाका काइ।
- 22 याकनं तं म्वइपिन्सं
ल्वापुख्यापु जक हइ।
तसकं तं पिकाइपिन्सं
पाप याइ।
- 23 घमण्डं मन्तयत्त पतन यानाबी।
क्वमिलु जुयाः
जुइपिन्सं हनाबना काइ।
- 24 खँयात ग्वाहालि याइम्ह
थः हे थःम्ह शत्रु जुइ।

- वं खःगु साक्षी ब्यूसां
 सजॉय फयेमाली,
 मब्यूसां परमेश्वरया
 सराः फयेमाली।
 25 ग्याःचिकु मनूतयगु निति
 स्वःतिपाँय् खः,
 सुनां परमप्रभुयात विश्वास याइ,
 वयात सुरक्षा दइ।
 26 सकसिनं शासकयागु मन
 त्याकेत स्वइ,
 तर परमप्रभुयापाखें जक
 न्याय दइ।
 27 धर्मीं मनूतयसं दुष्ट मनूतयत
 यय्की मखु,
 दुष्ट मनूतयसं धर्मीं मनूतयत
 यय्की मखु।

30

आग्रया उपदेश

1 याकेया काय् आग्रया उपदेश – छगू ईश्वरवाणी –

श्व मनुरखं इथीएल व यूकालयात धाःगु खः –

2 जि मनू धाये हे
 मल्वःम्ह मनू खः,
 जिके मनूतयगु
 थज्याःगु बुद्धि मदु।

3 जिं बुद्धिया खँ गुबलें मब्बना।
 परमेश्वरया बारे जिं छुं मस्यू।

4 स्वर्गय् वनाः
 सु लिहां वःगु दु?
 सुनां फययात थःगु ल्हातिइ
 प्वःचिनातःगु दु?

सुनां समुद्रयात कापतय्
 च्युगु दु?
 अले सुनां पृथ्वीया लागा
 क्रियाब्युगु दु?
 थ्व फुक्क सुनां याःगु?
 छिपि सुनानं स्यूसू व सु खः,
 वया काय् सु खः जितः धा।
 5 परमेश्वरया फुक्क वचन
 सत्य खः।
 वय्कःयागु शरण
 काःवइपिनिगु निंति
 वय्कः ढाल खः।
 6 वय्कःया वचनय्
 छुं हे तने मते।
 मखुसा वयकलं छन्त ब्वःबी,
 अले छन्त फताहा धकाः
 क्वःछिनादी।
 7 हे परमेश्वर!
 सी न्ह्यः छिके
 निता खँ फ्वने।
 जि सी न्ह्यः उपि निता खँ
 बी मखु धयादी मते।
 8 फताहा खं जितः
 तापाक तयादिसँ।
 अले, जितः चीमि नं मखु,
 तःमि नं मखु,
 नयेत गाक्क जक बियादिसँ।
 9 यक्व दत कि
 जिं छितः हे ल्वःमंकाः
 धायेफु,
 “परमप्रभु धयाम्ह सु खः?”
 अले यक्व चीमि जुल कि नं
 खुयाः नयाः जिं परमेश्वरया

पवित्रगु नांयात क्वह्यंके फु।

10 मालिकया न्ह्यःने

वया च्यःयात मभिकाः
खँ ल्हाये मते।

मखुसा वं छन्त सराः बी,
अले छं दुःख फयेमाली।

11 छथ्वः मनूत थज्याःपि नं दु,

सुनां थः बौयात सराः
बियाजुइ,
अले थः मांयात
गुबलें तःधंकी मखु।

12 छथ्वः मनूत अशुद्ध जसां

थःपिन्त तसकं शुद्ध
ताय्काजुइपि दु।

13 छथ्वः मनूत थज्याःपि दु,

इमिगु मिखा घमण्डं
जायाच्चवनी,
इमिसं थःपिन्त तसकं
भिंपिं ताय्काजुइ।

14 छथ्वः मनूत चीमिपिं

व हाःनाः मदुपिनिपाखें
लबः कयाजुइपि दु।

ल्याःया क्वाः

15 सुल्प्याया निम्ह म्हाय् दु।

निम्हयसिनं, “ब्यु, ब्यु”
जक धाइ।

स्वता खँ गुबलें नं लुधनी मखु।

थुपि प्यतां गुबलें “गात”
धाइ मखु –

16 चिहान*, थारिगु मचाछें,

* 30:16 ३०:१६ चिहान हिब्रू भाषां पाताल

गंगु मरुभूमिइ
व च्यानाच्चंगु मि।

- 17 सुनां थः बौयात हेला याइ,
अले मांयागु खँयात हेपय् याइ,
वयागु मिखा क्वखं क्वानाबी,
अले गिट्ठं वयात नइ।
- 18 स्वता खँय् जि अजू चाः,
मखु, जिं ला प्यता खँ हे मथू।
- 19 इमा आकाशय् ब्वइगु,
ल्वहँतय् सर्प जुइगु,
समुद्रय् जहाजं लँ लइकीगु
अले मिजं व मिसाया दथुइ
यःत्यः जुइगु।
- 20 छम्ह व्यभिचारी मिसाया
पहः नं अथे हे खः
वं नयाः म्हुतु हुइ, अले धाइ,
“जिं छँ मज्यूगु यानागु मदु।”
- 21 स्वता खं यानाः पृथ्वी खाइ,
मखु, प्यता खँयात पृथ्वी सह
याये हे फइ मखु।
- 22 दास जुजु जूगु,
मूर्ख मनुखं प्वाः
जायेक नये खंगु,
- 23 सुनानं माया मयाःम्ह
मिसाया ब्याहा जूगु,
अले थः मालिकनीया
थासय् च्वंःम्ह दासी।
- 24 पृथ्वीइ प्यताजि प्राणी
तसकं चिधिकःपिं जूसां

- बुद्धिं जाः।
 25 इमूचा – थुपिं बमलाःसां
 चिकुलाया निति बर्खा हे
 थःपिनिगु नसा मुंकी।
 26 शापन तसकं बमलाःसां
 थुमिसं थःपिनिगु छे
 ल्वहँतय् दय्की।
 27 क्वःबुँचातय् जुजु दइ मखु,
 अयसां इपि
 इवःलि मुनाः जुइ।
 28 मायबिलिचायात
 ल्हाति ज्वनेफुसां
 इपि जुजुया दरबारय् तकं दइ।
 29 स्वताजि प्राणीया
 न्यासि वनीगु पहः यइपुसे च्वं,
 प्यताजि प्राणी
 यइपुसे च्वंक न्यासि वनी –
 30 सिंह, पशुतय् जुजु,
 अले सुं खनाः मग्याइम्ह।
 31 फुर्ति दुम्ह ग्वंगः,
 दुगुचा व सिपाइँत
 जवंखवं तयाः जुइम्ह जुजु।
 32 छ घमण्ड यानाः
 मूर्ख जुयाजुइम्ह, मभिगु
 ग्वसाः ग्वयाजुइम्ह जूसा
 आः हे त्वःताछ्व,
 अले बिचाः या।
 33 दुरु थात कि घ्यः दइ,
 न्हासय् दाल कि हि पिहां वइ
 अथे हे तं पिकाल कि
 ल्वापु जुइ।

31

जुजुयात ब्यूगु सल्लाह

1 श्व मस्साया जुजु
लमूएलया उपदेश,
गुगु उपदेश वया मामं
वयात स्यनातःगु खः -

2 हे जिकाय्!
जि न्हापांम्ह काय्!
जिं भाकल यानाः दुम्ह काय्!
3 थःगु तागत मिसातय्गु नितिं
फुके मते,
सुनां जुजुतय्त पतन याइ।

4 हे लमूएल!
जुजुतय्सं दाखमध त्वनाः
जुइ मज्यु,
शासकतय्सं अय्लाः
त्वनेत इच्छा याये मज्यु।

5 मखुसा इमिसं न्याय
कानूनया खँ ल्वःमंकी,
अले क्वत्यय्काः च्वनेमाःपिन्त
न्याय बीगु ल्वःमंकी।

6 अय्लाः धयागु ला दुःखं कयाः
सीत्यंपिनिगु नितिं खः,
अले नुगः मछिपिनिगु नितिं खः।

7 इमिसं त्वनाः
थःगु दुःख ल्वःमंकी,
अले नुगः मछिगु तंकी।

8 नवाये मफुपिनिगु नितिं
नवानाब्यु,
हाःनाः मदुपिनिगु नितिं
न्याय यानाब्यु।

- 9 चीमि व हाःनाः मदुपिनिगु
न्यायया निति सः ल्हँ,
अले इमिगु रक्षा या।
- भिंम्ह कलाः
- 10 धात्थें भिंम्ह कलाः सुयात दइ?
व ला हिरामोती स्वयाः मू वं।
- 11 वया भाःतं वयात दुनुगलं
विश्वास याइ,
अले वयात मगाःमचाः धयागु
छुं दइ मखु।
- 12 जिवंकाछि वं थः भाःतयागु
भिं जक याइ,
गुबलें छुं स्यंकी मखु।
- 13 वं ऊन व सूती कापः मुंकाः
थःम्हं हे थानाः
गुबलें सुम्क च्वनी मखु।
- 14 वं ब्यापारीतय् जहाज थें
तापाकंनिसें थःगु नसा हइ।
- 15 व सुथ न्हापां दनी।
अले थः छेंजःपिनिगु निति
नसात्वेसा दयकी।
अले च्यः भ्वातिंतयत्
ज्या इनाबी।
- 16 वं थःम्हं मुंकूगु धिबां
बांलाःगु लुँ मालाः न्याइ।
अले दाख पी।
- 17 वं तसकं मेहनत यानाः
ज्या याइ,
थःगु ज्या यायेत
वया लप्पा बल्लाः।
- 18 वं थःगु ज्याया मू बालाक थू,

- अले चान्हय तक नं
 वं ज्या यानाच्चवनी।
 19 वं थःम्हं हे कपाय् फ्यनी,
 कापः थाइ।
 20 वं चीमि व हाःनाः मदुपिन्त
 नुगः चक्कंकाः
 ग्वाहालि याइ।
 21 च्वापु गाःसां
 वयात छुं धन्दा मदु।
 छाय्धाःसा वया छै च्वंपि
 सकसिगु निति
 गाक्क लमुगु वसः दु।
 22 थःगु लासाफांगा
 वं थःम्हं हे दयकी,
 अले भिंगु सुति
 कापःयागु वसः पुनी।
 23 वया भाःतयात
 शहरया तःधंपि मनूत मध्ये
 छम्ह धकाः
 सकसिनं म्हसीकी।
 24 वं कापः थानाः
 बन्जाःतय्थाय् मीयंकी।
 25 व शक्ति दुम्ह
 व सकसिनं हनाबना
 तय्काच्च्वंम्ह खः।
 कन्हय्या वयात धन्दा मदु।
 26 वयागु खँ बुद्धि जाः।
 वयागु म्हुतुइ न्हाबलें
 भिंगु सल्लाह दयाच्चवनी।
 27 वं थः छैजःपिनिगु
 बांलाक सुसाःकुसाः याइ,
 भचा हे उसि चाइ मखु।

28 वया मस्तयसं

वयात सुवाः बी,
वया भाःतं नं

वयात च्वछायाः धाइ,

29 “यक्व मिसातयसं

बाबांलाःगु ज्या याःगु दु,

तर छं इपिं सकसितं त्याकूगु दु।”

30 हिसिं झंगः लाये यः,

बांलाः ब्वयावनी।

तर परमप्रभुया भय काइम्ह

मिसा तःधके बहः जू।

31 वयागु मेहनतयागु सिरपाः

वयात ब्यु।

वं याःगु ज्याया नितिं

सकसियां न्ह्यःने

वयात तःधंकि।

cxix

Newar
Newar: Newar (Bible)

copyright © 2024 Nepal Bible Society and Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Newar

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 16 May 2025 from source files
dated 17 May 2025

838cc630-4ccf-5055-be45-10a98a141cc7